

Р.З. Хайдарова, Г.М. Ахметзянова

ТАТАР ТЕЛЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
«Татармультифильм»

Р.З. Хәйдәрова, Г.М. Әхмәтжанова

ТАТАР ТЕЛЕ

ИКЕНЧЕ СЫЙНЫФ

**БАШЛАНГЫЧ ГОМУМИ БЕЛЕМ БИРҮ ОЕШМАЛАРЫ ӨЧЕН ДӘРЕСЛЕК
(ТАТАР ТЕЛЕН БАШЛАП ӨЙРӘНҮЧЕ УКУЧЫЛАР ӨЧЕН)**

**ДӘРЕСЛЕК Е.И. ПАССОВНЫҢ
КОММУНИКАТИВ ТЕХНОЛОГИЯ КОНЦЕПЦИЯСЕНӘ НИГЕЗЛӘНӘ**

**КАЗАН
«ТАТАРМУЛЬТФИЛЬМ» НӘШРИЯТЫ
2025**

УДК 811.512.145(075.2)
ББК 81.632.3я71
Х18

Условные обозначения

Начало урока

Запомни!

Вспомни!

Произноси правильно!

Работа в парах

Работа в группах

Творческая работа

Инсценирование

Ситуативные упражнения

Хайдарова, Р.З. и др.

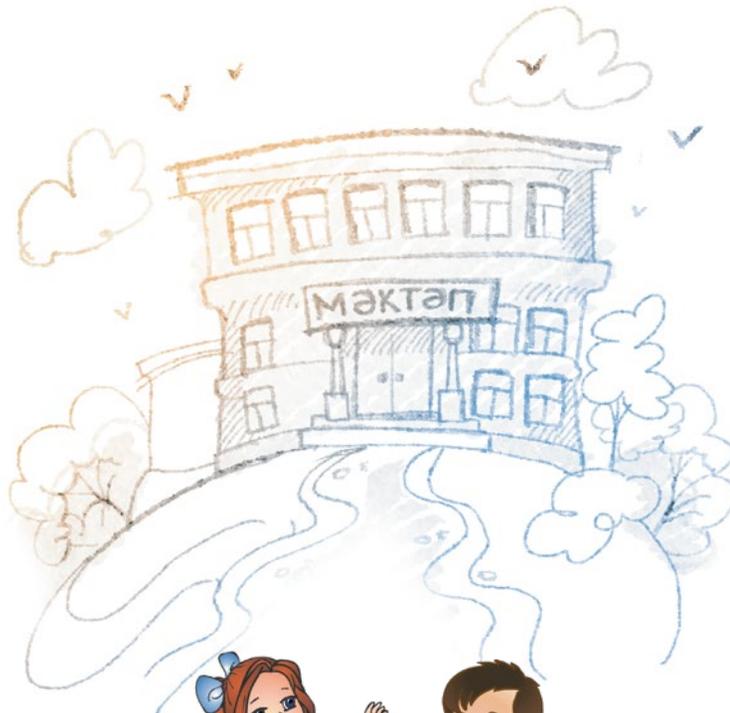
Х18 Государственный (татарский) язык Республики Татарстан: Татар теле. 2 класс: учебник для образовательных организаций начального общего образования (для обучающихся, не владеющих татарским языком) / Р.З. Хайдарова, Г.М. Ахметзянова. — Казань: Татармультфильм, 2025. — 108 с.: ил.

ISBN 978-5-906508-59-1

УДК 811.512.145(075.2)
ББК 81.632.3я71

© Хайдарова Р.З., Ахметзянова Г.М., 2025
© Оформление
Издательство «Татармультфильм», 2025

ISBN 978-5-906508-59-1

ИЗДАТЕЛЬСТВО
«Татармультифильм»

БЕЗ МЭКТЭПКЭ БАРАБЫЗ

1–2 нче дәрәсләр

1. Ты не забыл волшебные слова? Какие из них ты скажешь взрослым, а какие — друзьям?

Исәнмесез!

Рәхмәт!

Сáу булыгыз!

Хæерлэ көн!

Хæерлэ иртэ!

Исәнме!

Сáу бул!

Сәләм!

2. Прочитай и укажи слова-приветствия.

Мәктәп, сәләм, дәфтәр, хæерлэ көн, исәнмесез.

 3. Разыграйте диалоги с соседом по парте.

- а) — Исәнме, Кóля!
— Исәнме, Марát!
— Хәллэр ничек?
— Рәхмәт, яхшы.

- ә) — Сәләм!
— Сәләм! Мин — Кóстя. Ә син кем?
— Мин — Азát.
— Ёйдә бергэ уйныйбыз.

- б) — Исәнмесез, Алсý Галиевна!
— Исәнме, Óля. Хәллэр ничек?
— Рәхмәт, яхшы!

4. Прочитай стихотворение выразительно.

Исѣнмесез, иптѣшлѣр!

Исѣнме, Гүзѣл,
Исѣнме, Мѣрѣям,
Исѣнме, Галлѣм!
Сезгѣ, дусларым,
Иртѣнгѣ сѣлам!
Исѣнме, Азѣт!
Сѣумы, Салавѣт!
Исѣнме, Иркѣ!
Сѣлам, Мѣликѣ!
Хѣерлѣ иртѣ!
Хѣерлѣ иртѣ!

Хѣлѣф Гардѣнов

! 5. Вспомни!

ѣйѣ — да, юк — нет, тѣгел — не

6. Соответствуют ли предложения рисункам? Исправь ошибку.

Бу — кыз. Бу — малѣй. Бу — укытучы.

! 7. Разыграйте диалоги с соседом по парте.

- а) — Сѣлам! Син Алсѣумы?
— Юк, мин Алсѣу тѣгел, мин — Азѣлия.
- ѣ) — Бу укытучымы?
— Юк, ул укытучы тѣгел.
- б) — Бу укытучымы?
— ѣйѣ, ул укытучы.

 3–4 нче дәресләр

 1. Запомни!

сыйныф — класс	урындык — стул
тәрәзб — окно	ишэк — дверь
өстэл — стол	такта — доска

2. Саннарны дөрес әйтергә өйрән!

Ничә? — Сколько?

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
бер	икé	өч	дүрт	биш	алты	жидé	сигéz	тугыз	ун

3. Рәсемгә кара һәм әйт: сыйныфта

- ничә өстэл;
- ничә шкаф;
- ничә укучы бар?

 4. Узнай у друга, есть ли в их классе стол, стул, доска. Сколько окон в классе?

 5. Дополни диалоги и поговори с соседом по парте.

а) — ... ?

— Юк, бу пáрта тўгел. Бу — өстэл.

ә) — Бу тактамы?

—

б) — Сыйныфта́ ничэ тэрэзэ́ бар?

—

в) — ... ?

— 6 урындык бар.

г) — ... ?

— Әйе, укытучы́ бар.

д) — ... ?

— Юк, укучылар юк.

6. Посмотри на рисунок упражнения 3. Ты согласен с этими утверждениями?

1) Сыйныфта́ укытучы́ юк.

2) Сыйныфта́ укучылар күп.

3) Сыйныфта́ 6 укучы́ бар.

 7. Запомни!

чистá — чистый

зур — большой

пычра́к — грязный

матۇр — красивый

 8. Используя слова из упражнений 1 и 7, составь рассказ о своём классе.

5–6 нчы дәрәсләр

1. Помогите Незнайке вспомнить названия школьных принадлежностей.

2. Запомни!

мин — я	син — ты
миңа — мне	сиңа — тебе
кирәк — надо	кирәкми — не надо

3. Как ты скажешь, что тебе нужна тетрадь? Как попросишь её? Запомни эти предложения.

Миңа дәфтәр кирәк.

Миңа дәфтәр бір әле.

Мне нужна тетрадь.

Дай мне, пожалуйста, тетрадь.

 4. Используя рисунки упражнения 1, попроси дать тебе учебные принадлежности.

 5. **Вспомни!**

Частицы **-мы/-ме** в конце слова выражают вопрос: **кита́пмы? дәфтэ́рме? ба́рмы? кирэ́кме?**

Если ты хочешь спросить у друга, нужна ли ему тетрадь, то говоришь:

Сиңа́ дәфтэ́р кирэ́кме?

 6. Используя рисунки упражнения 1, спроси у соседа по парте, нужны ли ему (ей) эти учебные принадлежности.

 7. **Запомни!**

би́регез э́ле — дайте, пожалуйста
эйтегез э́ле — скажите, пожалуйста

8. Правильно ли Дима обратился с просьбой?
Исправь ошибку в ответе Димы.

- Исэ́нмесез, Наилэ́ Гали́евна!
- Исэ́нме, Дима! Сиңа́ нэ́рсэ кирэ́к?
- Миңа́ дәфтэ́р би́р э́ле.

 9. Разыграйте диалог с соседом по парте.

- Исэ́нме, Ко́стя!
- Сэла́м, Ма́рат!
- Сиңа́ дәфтэ́р кирэ́кме?
- Әйе́, кирэ́к.
- Мә дәфтэ́р.
- Рэхме́т.

- **10.** Как ты думаешь, о чём говорят эти дети? Составь диалоги. Разыграйте их с соседом по парте.

- **11.** Разыграйте диалоги с соседом по парте.

- а) — Сиңа дәфтэр кирәкме?
— Әйе, миңа дәфтэр кирәк.
- ә) — Сиңа китап кирәкме?
— Юк, миңа китап кирәкми.
— Ә нәрсә кирәк?
— Миңа линейка кирәк.

- **12.** Прочитай, вставляя вместо рисунков и точек нужные слова.

- а) — Миңа бёр әле.
— Мә сиңа китап.
—
- ә) — Сиңа кирәкме?
— Юк, кирәкми.
— Сиңа нәрсә кирәк?
—

- **13.** Как ты скажешь маме, что тебе нужны карандаш, линейка, циркуль, альбом?

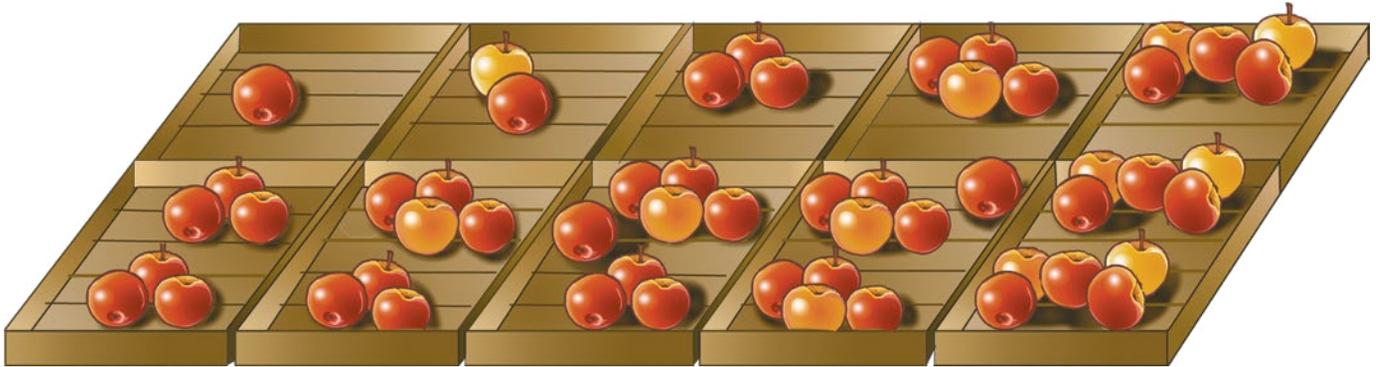
7–8 нче дәресләр

1. Назови числительные по-татарски.

Ничә? — Сколько?

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.

2. Сколько яблок в каждом ящике?

3. Посмотри внимательно. Какое окончание помогает нам сказать, что яблок много?

алма́

алмала́р

 4. Запомни!

-лар/-ләр, -нар/-нәр — окончания множественного числа:

кита́п — китапла́р, урма́н — урманна́р,
дәфтэ́р — дәфтэрлэ́р, көн — көнне́р.

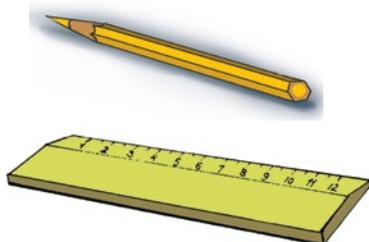
К словам, оканчивающимся на **м, н, ң**, присоединяются окончания **-нар/-нәр**.

5. Назови предметы во множественном числе.

-лар/-лэр

-нар/-нэр

6. Найди правильный перевод.

дүрт
алты
жиде
сигез

семь
четыре
восемь
шесть

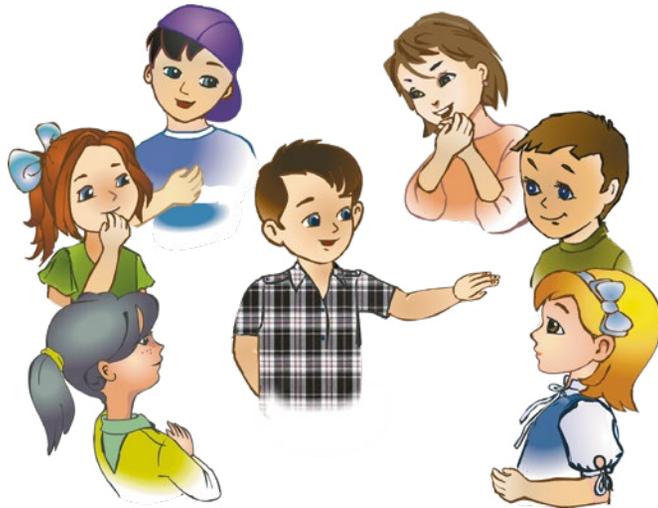

7. Разыграйте диалог с соседом по парте.

- Исәнме, Кóля!
- Хәерлэ иртэ, Кóстя!
- Хәллэр ничек?
- Рәхмэт, яхшы!
- Кóстя, миңа карандаш бiр эле.
- Ничэ карандаш?
- 2 карандаш.

8. Вспомни считалку. Какие числа пропущены?

Бер алма́, ике́ алма́,
Өч алма́, ... алма́,
... алма́, ... алма́,
... алма́, ... алма́,
... алма́,
Кызы́л алма́!

! 9. Запомни!

В татарском языке имя существительное при числительных употребляется в единственном числе: **өч кыз, ике малай.**

10. Дополни диалоги. Разыграйте их с соседом по парте.

а) — Айну́р, миңа́ алма́ би́р эле.
— ... ?
— Өч алма́.

ә) — Ди́ма, сиңа́ алма́ кирэ́кме?
—
— Ни́чә алма́ кирэ́к?
—

 9–10 нчы дәресләр

 1. Запомни!

Ничә? — Сколько?
Ничәнче? — Который?

2. Как считать по порядку? Вспомни и продолжи.

1 — беренчэ	4 — ...	8 — ...
2 — икенчэ	5 — ...	9 — ...
3 — ...	6 — алтынчы	10 — унынчы
	7 — ...	

3. Рәсемгә кара һәм әйт: кем беренче килә?

4. Рәсемгә кара һәм әйт: кем беренче? Кем икенче? Кем өченче?

5. Разыграйте диалоги с соседом по парте.

- а) — Сәләм. Мин — Ләна. Синәң исемәң ничек?
— Мин — Оля.
— Сиңа́ ничә яшь?
— Миңа́ 9 яшь.
— Син ничәнче сыйныфта́ укыйсың?
— Мин икенчә сыйныфта́ укыйм.
- ә) — Олэг, син икенчә сыйныфта́ укыйсыңмы?
— Әйе, мин икенчә сыйныфта́ укыйм.

6. Узнай у друга:

- есть ли на столе тетради, книги, рисунки;
- в каком ряду он сидит;
- сколько тетрадей на столе.

7. Поговорите друг с другом, используя вопросы упражнения 6.

11–12 нче дәресләр

1. Запомни!

Корень — неизменяемая часть слова,
которая выражает его лексическое значение.
Например:

яз — пиши

язá — пишет

у́кы — читай

укы́й — читает

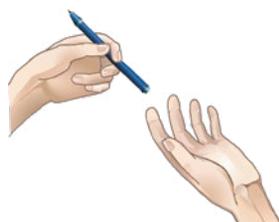
си́кер — прыгай

сикерé — прыгает

2. Прочитай предложения. Соответствуют ли они рисункам?

Мә, яз!

Мә, сикер!

Мә, кита́п у́кы!

Кыз язá.

Малáй сикерé.

Малáй укы́й.

3. Скажи по-татарски.

Пиши — он пишет.

Зайди — он заходит.

Читай — он читает.

Выходи — он выходит.

Встань — он встаёт.

Садись — он садится.

4. Изучи таблицу. Какое окончание добавляется к словам, если эти действия выполняешь ты?

Ул	Мин
язá	язá+м
укый	укый+м
эчá	эчá+м
юá	юá+м
сикерá	сикерá+м
жырлый	жырлый+м

5. Ответь на вопрос.

Кóля (ул) нiшли?

6. Спиши предложения, добавляя нужные окончания.

Кóля яз... . Кóля китáп укый... . Кóля чаңгы шу... . Кóля чэй эч... . Кóля сикер... .

 13 нче дәрес

1. Посмотри на рисунки и ответь на вопрос. Ответы запиши в тетрадь.

Мин нйшлим?

2. Спиши предложения, вставляя окончания.

Мин кинога бара́... .

Мин чай эча́... .

Мин телевизор карый́... .

 3. Скажи маме, что ты:

- читаешь книгу;
- пишешь;
- чай пьёшь;
- поёшь;
- прыгаешь;
- катаешься на лыжах.

 14–15 нче дәресләр

1. Изучи таблицу.

Ул	Син
язá	язá+сың
укый	укый+сың
шуá	шуá+сың
эчó	эчó+сең
килó	килó+сең
сикерó	сикерó+сең
жырлый	жырлый+сың

 2. Посмотри на рисунки и спроси у друга, выполняет ли он эти действия.

 3. Используя рисунки и вопрос упражнения 2, разыграйте диалог с соседом по парте.

! 4. Вспомни!

Слово + -мы/-ме = ?

Син укыйсың + мы? — Ты читаешь?

Син килэсең + ме? — Ты придёшь?

5. Используя рисунки, узнай у друга, выполняет ли он эти действия.

-мы/-ме

! 6. Используя рисунки упражнения 2, составьте диалоги с соседом по парте по образцу:

- Син чэй эчэсеңме?
- Әйе, мин чэй эчәм.

! 7. Продолжи диалог.

- Син китап укыйсыңмы?
- Әйе. ... ?
-

16–17 нче дәресләр

1. Вспомни!

Мин барá+м,	килѓ+м.
Син барá+сың,	килѓ+сең.
Ул барá ☐ ,	килѓ ☐ .

2. Допиши окончания.

Мин киногá барá... .

Син киногá барá... .

Ул киногá бар... .

3. Разыграйте диалоги с соседом по парте.

а) — Син стадионгá барáсыңмы?

—

— Туп алáсыңмы?

—

ә) — Ләйсән, син стадионгá барáсыңмы?

— Әйе, мин стадионгá барám.

— Илшáт барáмы?

— Юк.

— Ул кáя барá?

—

4. Прочитай текст.

Мин Мәскәүгá барám. Мәскәүдә абый яшй. Мәскәүдә бйк күңеллэ. Мин абый белән аквапáркка барám.

5. Расскажи содержание текста упражнения 4 и составь диалог.

18–19 нчы дәресләр

 1. Прочитай диалог. Разыграйте его с соседом по парте.

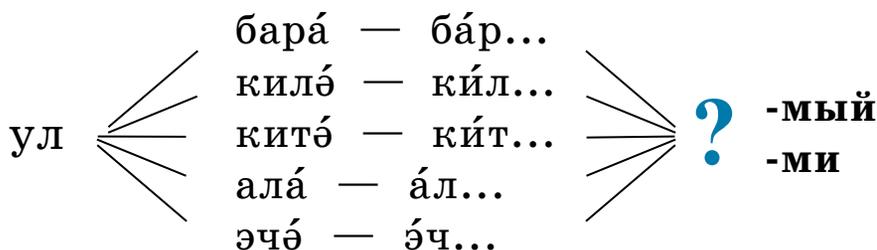
- Исәнме, Кóля!
- Хәерлэ иртэ, Марát!
- Хәллэр ничек?
- Рәхмэт, яхшы!
- Син бәйрәмгэ барáсыңмы?
- Юк, мин бәйрәмгэ бáрмыйм.

 2. Запомни!

Аффиксы **-мый/-ми** указывают на то, что действие не происходит:

укый		—	читает
уқы	+ мый	—	не читает
килэ		—	идёт
кыл	+ ми	—	не идёт

3. Помоги окончаниям найти своё место.

4. Рассмотри рисунки. Правильно они подписаны?

Укытучы укый.

Малай утыра.

Кош оча.

Кыз сикерэ.

Укучы йөзэ.

Песі сөт эчэ.

! 5. Запомни!

Мин бәр + **мый** + м, кйл + **ми** + м.

Син бәр + **мый** + сың, кйл + **ми** + сең.

Ул бәр + **мый**, кйл + **ми**.

6. Скажи по-татарски, что ты:

не придёшь, не берёшь, не любишь, не пишешь,
не пьёшь, не сидишь, не идёшь.

 7. Дополни диалог. Поговори с соседом по парте.

— Кóля, син мэктэпкэ барáсыңмы?

— Юк, мин мэктэпкэ бáрмыйм.

— Син кáя барáсың?

—

8. Выполни письменно упражнение 6.

20–21 нче дәресләр

1. Переведи предложения на русский язык.

Бәйрәмдә Кóля жырлый, ә Сáша жырлáмый.
Бәйрәмдә Натáша шигырь сөйлí, ә Алсú сөйлáми.

 2. Запомни!

Нíшли?		Нишлáми?	
жырлый	уйный	жырлáмый	уйнáмый
йоклый	сөйлí	йоклáмый	сөйлáми
тыңлый	яшí	тыңлáмый	яшáми
ясый	керé	ясáмый	кэрми

3. Прочитай и переведи предложения на русский язык.

Айгéл жырлáмый.

Айгéл мэктэптé жырлáмый.

Айгéл мэктэптé жырлáмый, өйдé жырлый.

4. Скажи по-татарски, что ты:

не спишь, не поёшь, не слушаешь, не рассказываешь,
не играешь.

 5. Диалогны дэвам ит (продолжи). Дустың белән сөйләш.

- а) — Бәйрәмдә Кóля нiшли?
— Бәйрәмдә Кóля жырлый.
— Ә Сáша жырлыймы?
—

- ә) — Ләйсән стадионга барáмы?
— Әйе, Ләйсән стадионга барá.
— Ә Илшáт?
—

 6. Твой друг не играет, не говорит, не слушает, не поёт, не бегает. Как ты об этом скажешь?

7. Выполни письменно упражнение 6.

 22–23 нче дәресләр

 1. Вспомни!

	Ничек?	—	Как?		
яхшы	—	хорошо	начар	—	плохо
чистá	—	чисто	пычрák	—	грязно
		матúr	—	красиво	

2. Разыграйте диалог с соседом по парте.

- Син ничек укыйсың?
- Мин яхшы укыйм.
- Син ничек язасың?
- Мин матур язам.

3. Дополни диалог.

- Нина яхшы укыймы?
-
- Марат чиста язамы?
-

4. Переведи на татарский язык.

- 1) Пишет, чисто пишет, не пишет чисто.
- 2) Читает, не читает, не читает хорошо.

5. Измени диалог упражнения 3, отвечая на вопросы отрицательно.

24–26 нчы дәресләр

Сузык авазлар. Гласные звуки

Твёрдые	[a°]	[õ]	[y]	[ы]	
Мягкие	[ə]	[ө]	[ү]	[э]	[и]

Тартык авазлар. Согласные звуки

Звонкие	[б]	[в]	[г]	[ғ]	[д]	[ж]	[ж]	[з]
Глухие	[п]	[ф]	[к]	[қ]	[т]	[ш]	[ч]	[с]

Звонкие	[w]	[й]	[л]	[м]	[н]	[ң]	[р]				
Глухие								[х]	[һ]	[ц]	[щ]

1. Вспомни!

Кая? — Куда?

Сказать, куда ты направляешься, тебе помогут окончания **-га/-гә**, **-ка/-кә**:

1) **-га/-гә** — после гласных, звонких согласных:
авыл+гá, шәһәр+гé;

2) **-ка/-кә** — после глухих согласных:
парк+кá, мәктәп+кé.

2. Прочитай диалог. Поговори с другом.

— Кóля, син кая барáсың?

— Мин мәктәпкэ барám. Ә син кая барáсың?

— Мин стадионгá барám.

3. Отвечая на вопрос **ка́я?**, подбери к словам нужные окончания и составь предложения.

Шкаф... , бүлмә... , өстәл... , такта... , ишек... .

4. Прочитай диалог, вставляя вместо точек окончания. Поговори с соседом по парте.

- Сәләм, Былты́р!
- Сәләм, почта́льо́н Пё́чкин!
- Син ка́я ба́ра́сың?
- Мин урман... ба́рам. Ә син ка́я ба́ра́сың?
- Мин по́чта... ба́рам.

5. Прочитай диалог. Поговори с другом.

- Кóля, син кáя барáсың?
- Мин мæктæпкé барáм. Æ син кáя барáсың?
- Мин стадионгá барáм.

6. Рассмотрите рисунки. Ответьте на вопросы. Ответы запишите в тетрадь.

Дамíр кáя барá?

Лæйсéн кáя барá?

Сáшa кáя барá?

7. Используя рисунки упражнения 7, составьте вопросы по образцу.

Образец: Дамíр, син кáя барáсың? Дамíр, син стадионгá барáсыңмы?

8. Диалогны дæвам ит (продолжи). Дустың белән сөйләш.

- Лæйсéн урмангá барáмы?
- Әйе, Лæйсéн урмангá барá.
- Æ Сáшa?
-

27–29 нчы дэреслэр

1. Вспомни!

Кайда? — Где?

Сказать, где находится тот или иной предмет, тебе помогут окончания **-да/-дэ, -та/-тэ**:

1) **-да/-дэ** — после гласных, звонких согласных:
авыл+**да́**, шəһəр+**дэ́**;

2) **-та/-тэ** — после глухих согласных:
пáрк+**та**, мэктəп+**тэ́**.

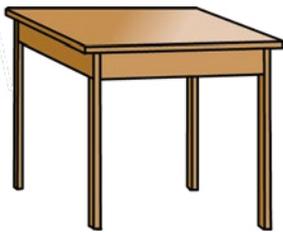
2. Отвечая на вопрос **кайда?**, подбери к словам нужные окончания и составь предложения.

əстəл...

такта...

урындык...

мэктəп...

3. В каждом столбике одно слово лишнее. Найди его. Почему ты так считаешь?

кəндəлектэ́
дəреслектэ́
китаптá
мэктəптэ́

агачтá
сúмкада
кунактá
китаптá

бəйрəмдэ́
əстəлдэ́
өйдэ́
урманда́

пеналда́
Казанда́
бакчада́
дəфтəрдэ́

4. Посмотри на рисунки и ответь на вопрос.

5. Спроси у друга:

а) есть ли в вазе	б) есть ли в сумке
— цветы;	— пенал;
— вода;	— книга;
— яблоки;	— тетрадь;
— конфеты;	— цветные карандаши.

6. Продолжи диалог.

- Синéц сýмкада нэрсэ бар?
-
- Э синéц сýмкада нэрсэ бар?
-

30–31 нче дәресләр

Проверь себя!

Если ты хорошо и добросовестно выполнял все задания на уроках татарского языка, был внимательным, то ты многому научился.

1. Вспомни:

- как ты здороваешься со взрослыми, с друзьями;
- какие слова скажешь при прощании;
- как поздравишь учителя, друга с новым учебным годом;
- как спросишь у друга, как у него дела.

2. Переведи данные слова.

Тетрадь, книга, доска, учитель, ученик, дневник, урок, читает, пишет, рисует, чистый.

3. Напиши слова во множественном числе.

Кыз, малай, чәчәк, дәрәс, урындык, мәктәп, рәсәм, өстәл.

4. Попроси у друга тетрадь, ручку, книгу, карандаши, ластик, линейку.

5. Спроси у друга:

- есть ли у него пенал;
- нужен ли ему пенал;
- где у него пенал.

6. Ты хорошо усвоил темы? Разыграйте диалоги с соседом по парте. Оцени себя.

- а) — Сәләм!
 — Сәләм!
 — Синéң исемéң ничек?
 — Мин — Нádя.
 — Сиңá ничэ яшь?
 — 9 яшь.
 — Син ничэнче сыйныфтá укыйсың?
 — Мин 3 нчé сыйныфтá укыйм.
 — Ә син ничэнче сыйныфтá укыйсың?
 — Мин 2 нчé сыйныфтá укыйм.
- ә) — Син кáя барáсың?
 — Стадионгá.
 — Стадиондá нiшлисең?
 — Йөгэрэм, сикерэм, футбол уйныйм.

7. Посмотри на рисунки и ответь на вопросы.

Чөчөклэр кáйда? Алмалáр кáйда? Китáп кáйда?

8. Вспомни значение слов **эйе**, **юк**. Используя рисунки упражнения 7, ответь на вопросы. Поговори с соседом по парте.

— Вáзада чөчэк бáрмы?	— Тэлинкэдé кыяр
—	бáрмы?
	—

КӨЗГЕ УҢЫШ

 32–34 нче дәресләр

 1. Запомни!

Кайчан? — Когда?
жәй көнэ — летом
көз көнэ — осенью

2. Назови приметы осени.

Көз билгеләре

яңгыр ява

[йа^оңғыр йа^ова]

яфраклар коела

[йа^офрақлар қойола]

кошлар китэ

[қошлар китэ]

3. Прочитай текст, расскажи его содержание.

Көз житэ

Менэ көз житэ. Жәй көнэ көннэр жылы була, ә көз көнэ көннэр салкын була. Урамда яңгыр ява, салкын жыл исэ. Кошлар жылы якка китэ.

4. Исеңдә калдыр! Запомни!

Буквы (хәрефләр) пишутся и читаются. Звуки (авазлар) слышатся и произносятся. Буквы и звуки не всегда совпадают.

Транскрипция — это условное изображение звуков, данное в квадратных скобках.

Эти знаки показывают, как произносятся звуки. Например, [a°] — произносим огубленно; [к], [Ғ] — произносим твёрдо; звуки [э], [ө], [ы] — произносим кратко; [w] — губно-губной звук.

5. Син бу сүзләргә дәрәс укыйсыңмы?

кабак [қа°ба́қ] кыяр [қыйáр]

кавын [қа°wы́н] суган [суғáн]

6. Помоги Роме вспомнить названия овощей. Напиши их в единственном и множественном числе.

7. Как ты ответишь на эти вопросы? Вспомни слова әйе, юк, түгел.

— Бу алмамы?

—

— Бу кыярмы?

—

8. Прочитай диалоги. Разыграйте их с соседом по парте.

- а) — Сиңа алма кирэкме?
 — Юк, миңа алма кирэкми.
 — Ә нәрсә кирэк?
 — Миңа груша бір әле!
 — Мә сиңа груша.
 — Рәхмәт.

- ә) — Син кавын яратасыңмы?
 — Әйе, мин кавын яратам.
 — Ә кәбестә яратасыңмы?
 — Юк, мин карбыз яратам.

9. Напиши, какие овощи ты любишь.

35–36 нчы дәресләр

1. Запомни!

Нинди? — Какой?

тәмлә — вкусный

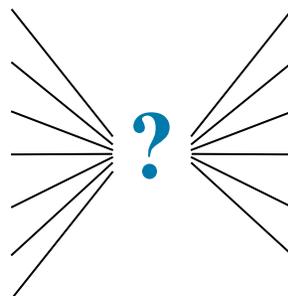
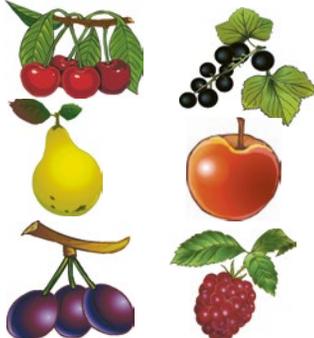
яшәл — зелёный

баллы — сладкий

кызыл — красный

2. Жиләк-жимешләр нинди?

тәмлә
 баллы
 яшәл
 кызыл
 сары
 карá

3. Как ты спросишь у продавца, есть ли эти фрукты в магазине?

4. Запомни!

Нй өчен? — Почему?
чёнки — потому что
һәм — и

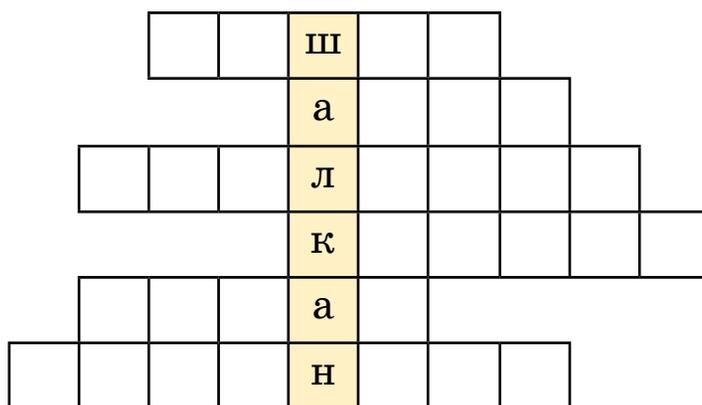
Мин карбыз яратам, чёнки ул тәмлә.
Мин алма яратам, чёнки ул баллы.
Мин алма һәм груша яратам.

5. Син нәрсә яратасың? Ни өчен?

6. Спроси у друга, какие фрукты он любит.

7. Попроси твои любимые фрукты.

8. Впиши в пустые клеточки нужные буквы. Прочитай названия овощей и фруктов.

9. Отгадай загадку.

Озын, яшэл — түтәлдэ,
Сары, тозлы — кисмәктэ (в бочке).

37–39 нчы дәресләр

 1. Син бу сүзләрне дәрес укыйсыңмы?

кавы́н
каба́к
шалка́н
кише́р

?

[к]
[к]

бәраңгэ
суга́н
чөгенде́р
карыга́н

 2. Попроси твои любимые овощи и фрукты.

3. Спиши слова, вставляя пропущенные буквы. Составь предложения с выделенными словами.

Б...раңгэ, су...а́н, кэб...стэ́, киш...р, кав...н, ч...я́, чөг...нде́р, ш...лка́н, к...рбы́з.

4. Прочитай текст, вставляя вместо рисунков слова.

Базарда́

Свэ́та энисе́ белэ́н базарга́ бара́. Базарда́ , , , , , күп. Бер апа́ кызы́л помидо́р сата́. Абы́й сата́. Энисе́ ала́. Бер баба́й Свэ́тага бирэ́.

сатá — продаёт

ала́ — здесь: покупает

5. Прочитай предложения, вставляя нужные окончания.

Свэ́та энисе́ белэ́н базар... бара́.

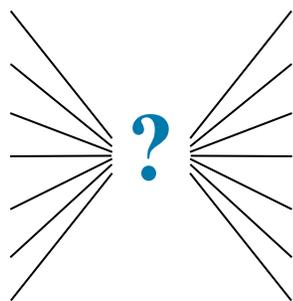
Свэ́та энисе́ белэ́н базар... яшелчэлэ́р ала́.

6. Найди в тексте упражнения 4 предложения, соответствующие рисункам.

7. Яшелчэлэр нинди?

бәрәңгэ
кишёр
суган
кыяр
кәбестэ
шалкән
чөгендёр

тәмлэ
яшэл
ачы
түгәрэк
кызыл
ак
сары

8. Конкурс на лучшего чтеца текста «Базарда».

9. Прочитай диалоги. Разыграйте их с соседом по парте. Составь похожие диалоги.

- а) — Свэ́та, син кáя барáсың?
— Мин базаргá барáм.
— Базаргá кэм белэн барáсың?
— Базаргá эни́ белэн барáм.

- ә) — Сиңá карбы́з кирéкме?
— Юк, миңá карбы́з кирéкми.
— Нэ́рсэ кирéк?
— Миңá кавы́н кирéк.

- б) — Абы́й, карбы́з ни́чә сум то́ра?
 — Карбы́з ун сум то́ра.
 — Миңа́ бер карбы́з би́регез әле.
 — Яры́й.

40–41 нче дәресләр

1. Вспомни!

Кайдан? — Откуда?

Сказать, откуда ты идёшь, откуда выходишь, тебе помогут окончания **-дан/-дән, -тан/-тән, -нан/-нән**:

1) **-дан/-дән** — после гласных, звонких согласных: бакча+**да́н**, шәһәр+**дән**;

2) **-тан/-тән** — после глухих согласных: парк+**та́н**, мәктәп+**тән**;

3) **-нан/-нән** — после носовых согласных **м, н, ң**: урман+**на́н**, кәрзин+**нән**, уң+**на́н**.

2. В каждом столбике одно слово лишнее. Назови его.

бакчада́н

Зәйдән

урманна́н

авылда́н

Минзәләдән

идәннән

өйдән

күлдән

урамна́н

сумкадан

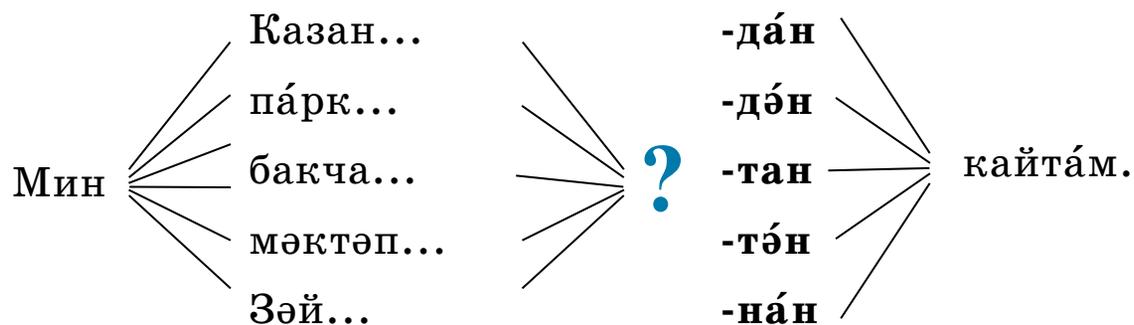
пеналда́н

Казанна́н

3. Отвечая на вопрос **кайдан?**, подбери к словам нужные окончания и составь предложения.

Базар... , стадион... , кәрзин... , мәктәп... ,
 авыл... , бакча... , урман... , урам... .

4. Син кайдан кайтасың?

5. Используя рисунки, уточни у друга, откуда он возвращается.

Кáйдан?

6. Используя рисунки упражнения 5, скажи, откуда ты возвращаешься.

7. Напиши вопросы к предложениям.

Мин кайтáм.

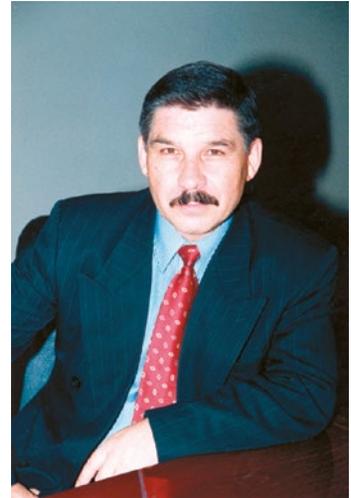
Мин базардán кайтáм.

Мин эní белэн базардán кайтáм.

42–43 нче дәресләр

1. Текстны укы.

Роберт Миңнүллин — балалар шагыйре. Аның шигырьләрен бик яраталар. Композиторлар аның шигырьләренә җырлар язалар. Ул — Г.Тукай, Г.Х.Андерсен премияләре лауреаты.

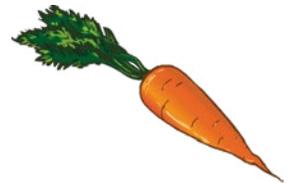
2. Бу сүзләргә дәрәҗә бир. Бу сүзләрне дәрәҗә бир. Бу сүзләрне дәрәҗә бир.

Яраткан [йа⁰ратқан], Казанда [қа⁰занда], шигырьләр [шиғә⁰рләр], җырлар [җырлар].

3. Шигырьне укы. Ошаса, ятла.

«К»лар тулган бакчага

Бу бакчага ни булган?
Бакча «к» белән тулган.
Карлыган һәм кәбестә,
Кишәр, карбыз һәм кабак,
Крыжовник һәм кукурүз,
Кыяр, кавын, кузгалак...
Әйдә, рәхим итегез!
Авыз итәп китегез!

Роберт Миңнүллин

кавын — дыня

тулган — полон

кузгалак — щавель

авыз итәп китегез — отведайте

 4. Ничек укыйсың?

карлыгáн

кэбестэ

кишэр

кыяр

кавын

[к]

[к]

карбыз

кабáк

крыжóвник

кукуруз

кузгалáк

5. Таблицаны тутыр.

Яшелчэлэр	Жилэк-жимешлэр
...	...

6. Укы һәм әйт: Азат кайдан кайта?

Бу — . Аның исемэ — Азат.

Бу — . Сумкада китаплар, дәфтэрлэр бар.
Азат ... кайта.

7. Алсу кайдан кайта?

Бу — . Аның исемэ — Алсу.

Бу — . Кәрзиндэ яшелчэлэр бар.
Алсу ... кайта.

8. Расскази содержание упражнений 6 и 7.

Проверь себя!

1. Көз билгеләрен сөйлә.
2. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков слова.

— Лэна, сезнең бакча бармы?

— Әйе, безнең бакча бар.

— Бакчада нәрсәләр үсә?

— , , , .

3. Опиши эти ягоды и напиши, какие из них ты любишь.

Чия, карлыгән, алма, слива, кура жыләгә.

4. Продолжи предложения.

1) Мин кавын яратам, чәнки

2) Мин карбыз яратам, чәнки

3) Мин кыяр яратам, чәнки

- 5. Какие вопросы задашь, чтобы получить такие ответы?

— ... ?

— Әйе, базарга барам.

— ... ?

— Әни белән.

КЫШ КИЛЭ

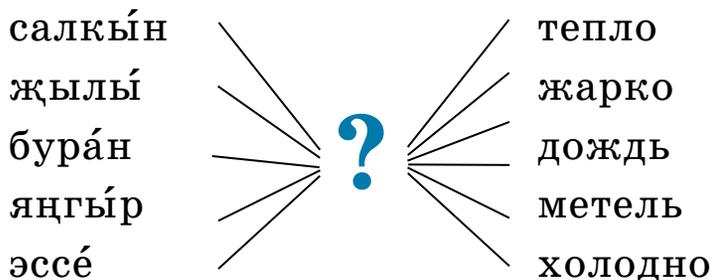
45–46 нчы дәресләр

1. Помоги месяцам найти свои домики.

Гыйнвар, февраль, март, апрель, май, июнь, июль, август, сентябрь, октябрь, ноябрь, декабрь.

2. Найди правильный перевод.

! 3. Запомни!

Көн нинди?

салкын — салкын түгел
кар ява — кар яумый
буран — буран юк

4. Какая погода бывает в это время года? Прочитай предложения, используя слова для справок.

Ноябрьдә ... була.

Июньдә ... була.

Майда ... була.

Гыйнварда ... була.

Слова для справок: салкын, буран, жылы, яңгыр.

 5. Продолжи диалог.

— Азат, әйдә урамга чыгабыз.

— Ә көн нинди?

—

 6. Диалогларны дәвам ит (продолжи). Дустың белән сөйләш.

а) — Оля, сиңа кыш ошыймы?

— Ошый.

— Нй өчен ошый?

—

ә) — Саша, сиңа кыш ошыймы?

— Юк.

— Нй өчен?

—

б) — ... ?

— Әйе, урамда бйк салкын.

Кышын су
нигә туңа?

47–48 нче дәресләр

1. Запомни!

минём чаңгы+м, чаңгылар+ым
синёң чаңгы+ң, чаңгылар+ың
аның чаңгы+сы, чаңгылар+ы

2. Назови эти предметы. Скажи, какие из них у тебя есть, а каких нет.

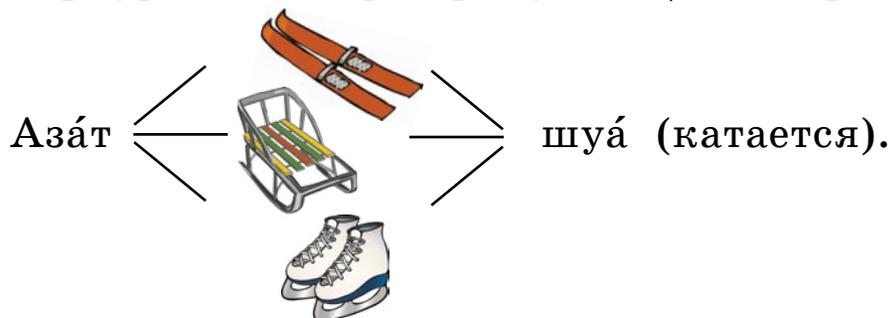
3. Используя рисунки упражнения 2, спроси у друга, есть ли у него эти предметы.

4. Представь, что у тебя нет лыж. Скажи папе, что:

- у тебя нет лыж;
- тебе нужны лыжи.

5. Попроси папу купить тебе лыжи.

6. Рәсемнәр урынына сүزلәр куй. Җөмлөләрне укы.

! 7. Вспомни, как мы говорим:

Кая?

Кóля таугá
барá.

Кайда?

Кóля таудá
чаңгы шуá.

Кайдан?

Кóля таудáн
кайтá.

! 8. Диалогларны укы. Дустың белән сөйләш.

- а) — Тánя, син урамгá чыгáсыңмы?
— Әйе. Ә син таугá барáсыңмы?
— Әйе. Синең белән барáм.
- ә) — Вítя, син кáйдан кайтáсың?
— Таудáн.
— Ә мин таугá барáм.

9. Нокталар урынына кушымчалар куй, жөмлөлөрне укы.

Сәлím тау... килдé.

Сәлím тау... чанá шуá.

Сәлím тау... өйгé кайтá.

Нәсím өй... чыкты.

Нәсím өй... утырá.

Нәсím өй... кайтá.

Проверь себя!

1. Расскажи о признаках зимы.

2. Прочитай, вставляя вместо точек нужные окончания.

Мин тау... барам.

Мин өй... чыктым.

Мин тау... чанá шуам.

Мин өй... утырам.

Мин тау... өйгэ кайтам.

Мин өй... кайтам.

3. Спроси у друга:

- любит ли он зиму;
- играет ли он на улице;
- катается ли на санках;
- идёт ли он на каток, на горку;
- холодно ли на улице.

4. Поговори с соседом по парте.

- Кóстя, бэйрэмгэ барасыңмы?
- Бэйрэм кáйда булá?
- Мэктэптé.

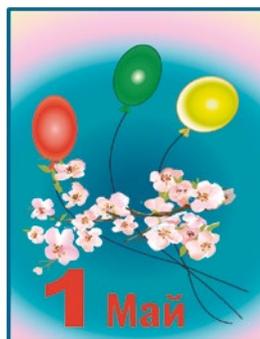
БЭЙРЭМНЭР

 50–51 нче дэреслэр

 1. Запомни!

бэйрэм — праздник
Яңа ел бэйрэмэ — праздник Нового года

2. Нинди бэйрэмнэр бар?

3. Ты согласен с этими утверждениями?

8 Март — этилэр бэйрэмэ.

9 Май — Жиңу кенé.

1 сентябрь — Яңа ел бэйрэмэ.

1 гыйнвар — Белém бэйрэмэ.

23 февраль — этилэр, абыйлар бэйрэмэ.

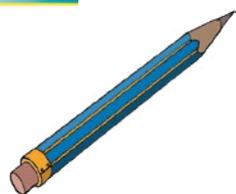
 4. Запомни!

Мин бэйрэмгэ барам.
Син бэйрэмгэ барасыңмы?
Ул бэйрэмгэ бара.

5. Спроси у соседа по парте:

- идёт ли он на праздник;
- где будет праздник;
- с кем он пойдёт на праздник.

6. Рәсемгә кара һәм әйт: син бу бүләкләрне кемгә бирәсең?

7. Рәсемнәр урынына сүزلәр куеп укы. Дустың белән сөйләш.

- Син кемгә бүләк бирәсең?
- Әнигә, апагá. Ә син?
- Мин дә әнигә, апагá бүләк бирәм.
- Нәрсә бүләк итәсең?
- Әнигә , апагá .
- Ә син нәрсә бүләк итәсең?
- Мин дә әнигә , ә апагá .

Кыш
бабай
кемнәргә
бүләк
өләшә
икән?

 1. Сүزلәрне дәрес укы.

Яңа ел [йа^оңа́ йыл], бүген [бүг^эн], шигырь [шиғ^эр], жырлый [жырл^ый].

2. Текстны укы.

Яңа ел бәйрәмэ

Бүгэн мәктәптэ бәйрэм. Бәйрәмдэ концерт була.
Мин бәйрәмдэ шигырь сөйлім. Марат, Олег, Наташа
жырлыйлар. Ләлә, Вәля бийләр.

3. Жөмлөләрне дәвам ит (продолжи).

1) Бәйрәмдэ концерт 2) Ләлә 3) Мин
шигырь 4) Марат, Наташа

 4. Продолжи диалоги. Разыграйте их друг с другом.

а) — Марат, кая барасың?

— Мәктәпкә.

— Мәктәптә нәрсә була?

—

ә) — Оля, син бәйрәмгә барасыңмы?

— Әйе. Ә син?

— Мин дә барам. Син бәйрәмдә нишлисең?

—

5. Конкурс на лучшего рассказчика текста «Яңа ел бәйрәме».

6. Расскажи другу о том, что в вашей школе был новогодний праздник. Было очень весело. Вы играли, пели песни.

 7. Спроси у друга:

— танцует ли он;

— поёт ли он на празднике.

8. Научись писать поздравление с Новым годом.

Лилия!

Синә Яңа ел белән котлыйм!

Сиңа бәхәт телйм!

Оля.

 9. Напиши поздравление своему учителю.

МИН ЧИСТАЛЫК ЯРАТАМ

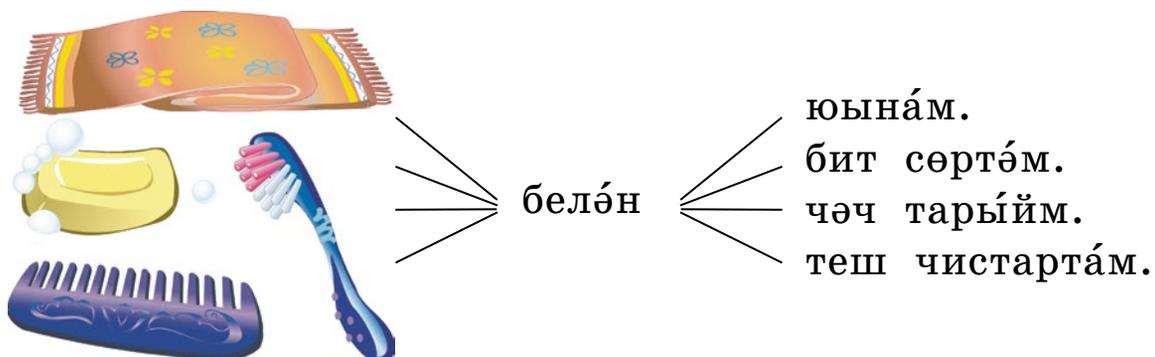
54–56 нчы дәрәсләр

1. Керпе Галигә нәрсәләр бүләк итә?

 2. Попроси у Гали предметы личной гигиены.

 3. Ты умеешь пользоваться этими предметами?

4. Хикәяне укы. Исем бир.

Алсу — бик пәхтә, чиста кыз. Ул иртән йокыдан торá, сабын белән юына́, кечкенә щётка белән теш чистарта́. Йомшак сөлгә белән бит сөртә́.

йокыдан торá — здесь: просыпается

5. Подбери к данным рисункам подходящие слова и составь предложения.

Нинди? — Какой?

чистá

пычрáк

зур

кечкенé

6. Правильно ли пересказал Шурале рассказ об Алсу?

Алсу́ йомшáк сөлгé белэн бит сөртé. Ул иртэн йокыдán торá. Сабын белэн теш чистартá, щётка белэн бит юá.

7. Дополни диалоги. Разыграйте их с другом.

а) — ... ?

— Әйе, бу сөлгé чистá.

— ... ?

— Сөлгé йомшáк, зур.

ә) — Сиңá сөлгé кирáкме?

—

— Нинди сөлгé кирáк?

—

— Зур сөлгé юк. Кечкенé сөлгé бар.

—

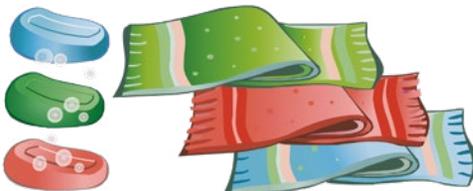

Әминә
белән
бергәләп
жырла!

8. Уйла һәм әйт: кызларга нинди сабын һәм сөлге кирәк?

Алсу...

кирәк.

Гөлшат...

кирәк.

Дилә...

кирәк.

9. Подбери название к тексту об Алсу.

1) Алсу́ юына́. 2) Йомша́к сөлге́. 3) Алсу́ — пөхтэ́ кыз.

10. Подготовься к конкурсу «Лучший рассказчик текста».

57–58 нче дәресләр

1. Шурале перепутал действия. Помоги ему.

белән теш чистарта.

белән кул юа.

2. Ты умеешь пользоваться этими предметами? Дopiши.

Мин тарак белән

Мин сабын белән

Мин щётка белән

Мин сөлге белән

3. Найди в тексте об Алсу предложения, соответствующие данным рисункам.

4. Поговори с соседом по парте.

- Синéң сабының бáрмы?
- Бар.
- Ул кáйда?
- Юыну́ бұлмáсендé (вáннада).
- Ә сөлгé кáйда?
- Сөлгé дэ юыну́ бұлмáсендé.

юыну́ бұлмáсé — ванная комната

юыну́ бұлмáсендé — в ванной комнате

5. Перескажи текст об Алсу.

6. Выпиши из текста об Алсу слова, обозначающие действие. Измени их по образцу.

Образец: торá — торáм.

7. Перескажи текст об Алсу от своего имени.

59–60 нчы дәресләр

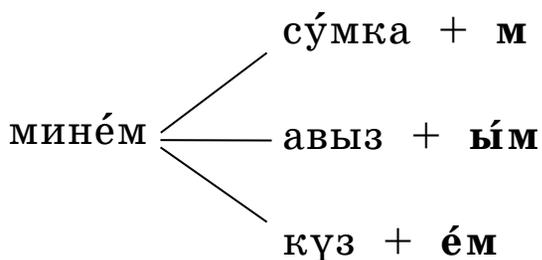
1. Назови части тела.

баш
бит
борын
авыз
муён

чәч
каш
күз
колак
ирён

2. Запомни!

3. Назови части своего тела.

Образец. Бу — минём кулым.

4. Запомни!

В словах, оканчивающихся на **к**, при добавлении окончаний **-ым/-ем** звуки **[к]** и **[к]** чередуются со звуками **[г]** и **[ғ]**:

к → г ая|к| — минём ая|г|ым
итә|к| — минём итә|ғ|ём

В словах, оканчивающихся на **п**, при добавлении окончаний **-ым/-ем** звук **[п]** чередуется со звуком **[б]**:

п → б ту|п| — минём ту|б|ым
мәктә|п| — минём мәктә|б|ём

5. Дөрөс әйт.

6. Как скажешь о том, что у тебя есть эти предметы?

61–62 нче дәрәсләр

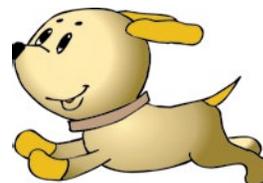
1. Запомни!

синéң $\begin{cases} \text{сўмка} + \text{ң} \\ \text{кул} + \text{Ы́ң} \\ \text{күз} + \text{éң} \end{cases}$

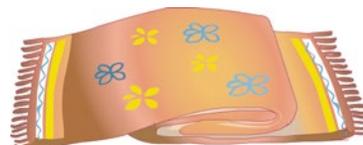
к → **г** барма|**к**| — синéң барма|**г**|Ы́ң
күлмэ|**к**| — синéң күлмэ|**г**|éң

п → **б** кита|**п**| — синéң кита|**б**|Ы́ң
мәктэ|**п**| — синéң мәктэ|**б**|éң

2. Дөрөс әйт.

Синéң

3. Ответь на вопросы:

а) положительно; б) отрицательно.

- 1) Синéң кулың чистáмы? 2) Синéң чэчéң сарымы?
3) Синéң күзéң зэңгэрме? 4) Синéң чэчéң карáмы?

 4. Используя рисунки упражнения 2, спроси у соседа по парте, есть ли у него эти предметы.

 5. Кызлар бер-берсенә комплимент әйтэләр. Сөз дә әйтегез.

а) — Синéң бáнтигың мату́р!
— Рэхмэ́т!

ә) — Синéң күлмэгéң мату́р!
— Синéң дә күлмэгéң бiк мату́р!

63–65 нче дәресләр

! 1. Вспомни!

Окончания **-мый/-ми** указывают на то, что действие не происходит:

укый — читает

килэ — приходит

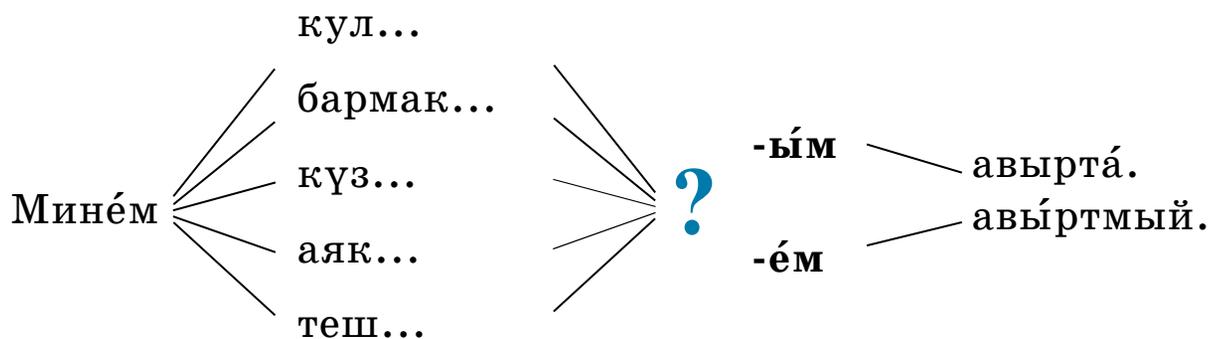
укиймый — не читает

килми — не приходит

авырта — болит

авыртмый — не болит

2. Дәрес укы.

3. Малайлар нәрсә әйтәләр?

 4. Разыграйте диалоги с соседом по парте.

- а) — Рәсiм, әйдә урамгá чыгáбыз.
— Юк, чыкмыйм. Мин авыры́йм (болею).
- ә) — Кóля, урамгá чыгáсыңмы?
— Әйе, хэзер чыгáм.

5. Текстны укы.

Марáт авыры́й

Бүгэн Марáт авыры́й. Ул мæктæпкэ бáрмый. Аның температурасы бар. Маратның башы, тамагы авыртá. Әйгэ табиб килдэ.

6. Выбери правильное утверждение.

- а) — Марáт мæктæпкэ барá.
— Марáт мæктæпкэ бáрмый.
- ә) — Марáт авыры́й.
— Марáт авы́рмый.
- б) — Маратның башы авыртá.
— Маратның башы авы́ртмый.

 7. Напиши в тетрадь, что болит у Марата.

66–67 нче дәрәсләр

1. Внимание! Конкурс на лучшего рассказчика текста «Марат авыры́й».

Син яхшы сөйлисең!

Син дәрәс сөйлисең!

Син әйбәт сөйлисең!

Син матур сөйлисең!

2. Перескажи текст «Марат авырый» от имени Марата. Подумай, как изменятся глаголы.

 3. Разыграйте диалоги с соседом по парте.

- а) — Әні, бүгән мин мәктәпкә бәрмыйм.
— Нй өчен, улым?
— Минәм башым, тамагым авыртá.
- ә) — Марát, температурá бәрмы?
— Бар.
— Мә, дару эч! Йóкла!
— Рәхмэт!

4. Составь предложения из данных слов. Напиши в тетрадь.

- 1) Марát, бәрмый, бүгән, мәктәпкә, ул, авырый, чөнки. 2) Температу́расы, аның, бар.
3) Башы́, авыртá, аның. 4) Таби́б, килдэ, аларга́.

 5. Разыграйте диалог «На приёме у врача».

- Керергә ярыймы?
— Кéрегез!
— Исәнмесез!
— Исәнме, утыр! Башың авыртáмы?
— Юк, башым авы́ртмый.
— Күзэң авыртáмы?
— Юк, күзэм дә авы́ртмый.
— Аягың авыртáмы?
— Юк, аягым да авы́ртмый, минәм кулым авыртá.

Син агачларның да авырганын беләсеңме?

6. Рәсемнәргә кара, җөмлөләр төзе.

68–69 нчы дәресләр

Проверь себя!

1. Какие предметы личной гигиены тебе нужны? Назови их.

 2. Попроси дать тебе эти предметы.

 3. Спроси у друга, есть ли у него расчёска, полотенце.

4. Җөмлөләр төзе.

Мин $\left\{ \begin{array}{l} \text{щётка} \\ \text{тарáк} \\ \text{сөлгé} \\ \text{сабы́н} \end{array} \right.$ белән $\left\{ \begin{array}{l} \text{юына́м.} \\ \text{бит сөртáм.} \\ \text{чəч тарый́м.} \\ \text{теш чистартáм.} \end{array} \right.$

5. Дополни диалог. Поговорите с соседом по парте.

— ... ?

— Әйе, минем кулым чиста.

— Син нәрсә белән кул юасың?

—

6. Прочитай, вставляя вместо точек нужные окончания.

1) Азат мәктәп... бара.

Азат мәктәп... укый.

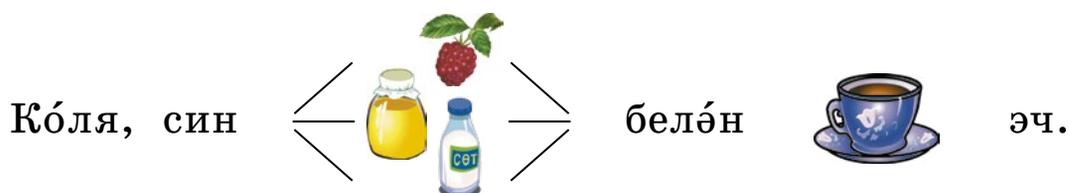
Азат мәктәп... кайта.

2) Минем температур... бар, тамаг... авырта.

Синиң температур... бар, тамаг... авырта.

Аның температур... бар, тамаг... авырта.

7. Угости Колю чаем.

8. Подумай и скажи, какое слово пропущено в предложениях.

1) Рәсім мәктәпкә бәрмый, ... аның тамагы авырта.

2) Дымага дару кирәкми, ... ул авырмай.

3) Рәсім мәктәпкә бара, ... аның тамагы авыртмай.

4) Дымага дару кирәк, ... аның тамагы авырта.

9. Как ты скажешь о том, что у тебя не болит рука (зуб, нога, палец, ухо)?

10. Представь, что твой друг заболел. Предложи ему:

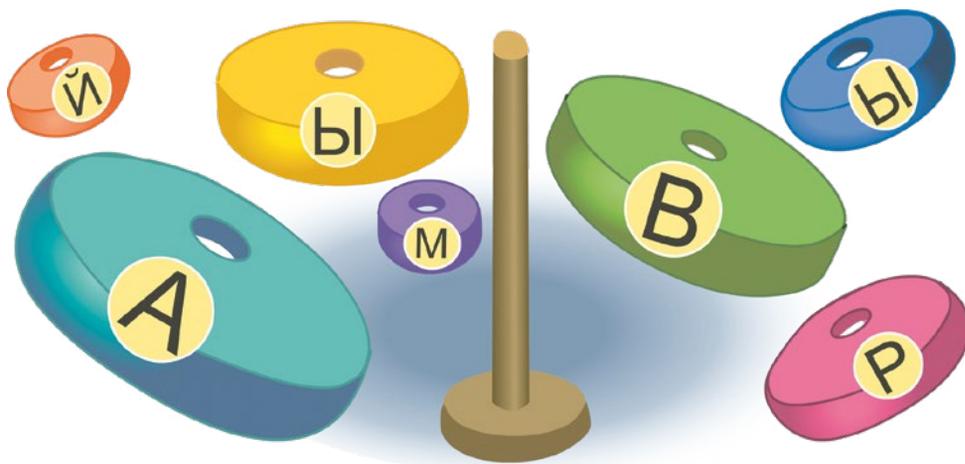
— пить чай с мёдом, с молоком;

— пить чай с лимоном.

11. Представь, что друг приглашает тебя играть в футбол, а ты отказываешься, потому что болеешь. Какой разговор произойдёт между вами? Составь диалог.

12. Если ты правильно соберёшь пирамиду, то прочитаешь слово.

БЕЗНЕҢ ГАИЛӘ

 70–71 нче дәрәсләр

 1. Бу сүзләргә дәрәсләр укыйсыңмы?

Гаилә [ғә^оилә], онык [өн^ок], ашый [а^ошый].

2. Укы, сорауга җавап бир.

Гаилә көндәзгә ашны ашый. Бер бабай, бер әби, икә әти, икә әни һәм өч онык чәй эчәләр.

Әйттегез әле: ниңә кешә чәй эчә?

көндәзгә аш — обед

3. Рәсемгә кара һәм сорауларга җавап бир.

1) Рәсемдә кәмнәр бар? 2) Алар нишлиләр?
3) Өстәлдә нәрсәләр бар? 4) Өстәл янында ниңә балә бар?

4. Расскази содержание текста упражнения 2.

! 5. Запомни!

Без — мы; **сез** — вы; **алар** — они.

? 6. Скажи, что:

- в вашей семье есть 7 человек;
- в семье есть дедушка (бабушка);
- у тебя есть брат (сестра);
- у тебя нет брата (сестры).

7. Спроси у друга, есть ли у него брат (сестра).

📖 72–74 нче дәресләр

1. Рассмотрите рисунки и назовите эти татарские блюда.

📢 2. Син бу сүзләргә дәрәс әйтәсеңме?

бәләш [бәл'әш] коймак [қоймақ]
кыстыбый [қыстыбый] гөбәдия [гөбәдийә]

3. Какими татарскими блюдами ты любишь?

📢 4. Син бу сүзләргә дәрәс укыйсыңмы?

кунак [қунақ] хәерле көн [хәйәрл'ә көн]
әзерләде [әзәрләд'ә] булыша [булыша]
пешерде [пәшәрд'ә] аннан соң [а'ннан соң]

5. Прочитай текст.

Айдáр бездэ кунактá

Бүгэн безгэ кунаккá Айдáр килé. Эниэм өчпочмáк пешерé. Мин энигé булышáм. Аннán соң (потом) бергé чэй эчэбез.

6. Найди в тексте предложения, в которых говорится о том, что:

- к нам приходит гость;
- мама печёт треугольнички;
- мы вместе пьём чай.

7. Расставь диалоги в соответствии с содержанием текста «Айдáр бездэ кунакта». Разыграйте их с соседом по парте.

- а) — Хæерлэ көн, А́нна Петрóвна!
— Исэ́нме, Айдáр, э́йдэ, рэхим ит!
- ә) — Өчпочмáк тэмлэме?
— Бик тэмлэ. Рэхмэт, эни́.

б) — Табынга́ утырыгыз. Өчпочма́к белән чәй эчәбез.

— Хәзер, әни́, утыра́быз.

8. Вспомни, как выразить просьбу. Спиши предложения, вставляя пропущенные слова.

- 1) Әни́, сөлгэ́ бир
- 2) Ва́ля, су́ бир
- 3) Ми́ша, кашы́к бир
- 4) Әни́, өчпочма́к бир

 9. Представь, что к тебе пришёл друг. Составь диалог, используя данные предложения. Разыграйте его с соседом по парте.

Мөмкинме? Исәнмесез! Кер, утыр. Рәхмэт. Утыр, чәй эчәбез. Нинди матур табын! Өчпочма́к белән эч. Ёйдә, тагын эч. Чәй би́к тәмле́. Өчпочма́к та би́к тәмле́.

10. Расскажи содержание текста «Айдар бездә кунакта».

 11. Используя предложения из упражнения 9, разыграйте сценку «К нам пришли гости».

Рөстәмнән
үрнәк ал!

75–77 нче дәресләр

1. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков слова, вместо точек — окончания.

Бүгэн безгэ кунаклар килэ. Мин әнигэ булышá... .
Без әни белән өстэл әзерлибез. Мин өстәлгэ ,
 куя... . Кунаклар безгэ , алып
килэ.

2. Расскажи содержание текста упражнения 1.

3. Предмет исемнәрен әйт.

4. Жәмләләрне дәрес укы, дәфтәреңә яз.

Ү р н ә к: — Бу пычákмы?

— Юк, бу пычák тугел, бу — тәлинкэ.

Мин   ?   чәнечкэ
кашык белән ашыйм.
кул

Әминәнең
табынында
ниләр бар?

5. Прочитай диалоги. Поговори с соседом по парте.

а) — Эбиём, син чэйнэ нэрсэ белэн эчэсең?

— Мин чэйнэ сёт белэн эчэм.

— Эниём, син чэйнэ нэрсэ белэн эчэсең?

— Мин лимон белэн эчэм.

ә) — Эниём, бүгэн нэрсэ пешерэсең?

— Мин гөбөдиә пешерәм. Ә син нэрсэ яратасың?

— Мин гөбөдиә, чөкчөк яратам.

78–80 нче дәресләр

1. Знакомы ли тебе эти сказочные персонажи? Из какой они сказки?

 2. Научись правильно читать эти слова.

Бабай [ба°ба́й], күмәч [күмэ́ч], бүре [бүрэ́], куян [куя́н], юлга [йулга́], төлке [төлкэ́].

 3. Вспомни!

В татарском языке слова, обозначающие животных и птиц, отвечают на вопрос **нэрсэ?**

4. Рассели эти слова в свои домики.

Әби, баба́й, күмэ́ч, куя́н, бүре́, аю́, төлкэ́, идэ́н, тэрэ́зэ, кыз, мала́й, ура́м, юл.

5. Прочитайте сказку по ролям.

Күмэч

Әби, баба́й күмэ́ч пешерэ́лэр.

Күмэ́чнэ тэрэ́зэгэ куя́лар. Күмэ́ч тэрэ́зэдэн идэнгэ́ тэгери́ (катится). Идэннэ́н урамга́ чыга́. Урамна́н юлга́ китэ́ (уходит).

Тыңла
һәм
уқы!

Мэнэ куян килэ.

— Күмэч, күмэч, мин синэ ашыйм.

— Куянкай, син минэ ашама. Мин сиңа жыр
жырлыйм:

Мин күмэч, күмэч!

Мин эбидэн киттэм.

Мин бабайдан киттэм.

Мин куяннан да китэм.

Күмэч тэгэри-тэгэри (перекатываясь) китэ.

Мэнэ урманнан бүрө килэ.

— Күмэч, күмэч, мин синэ ашыйм!

— Син минэ ашама, бүрекэй! Мин сиңа жыр
жырлыйм:

Мин күмэч, күмэч!

Мин эбидэн киттэм.

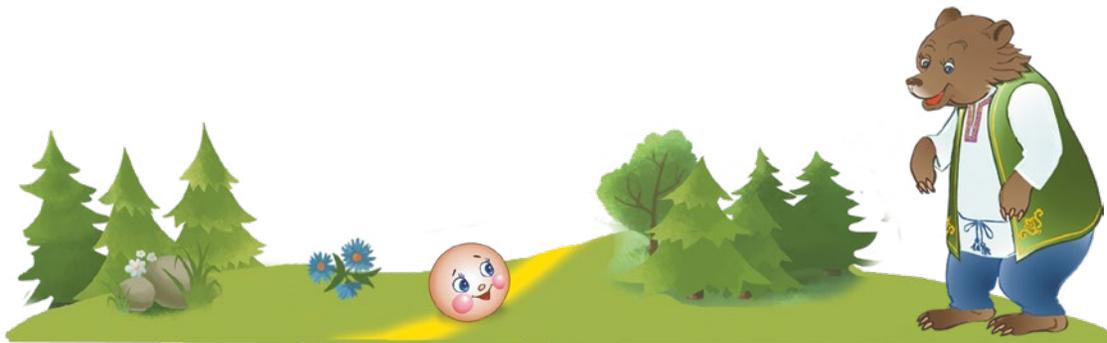
Мин бабайдан киттэм.

Мин куяннан киттэм.

Мин бүредэн дә китэм.

Күмэч тэгэри-тэгэри китэ.

Мэнэ каршыга (навстречу) аю килэ.
— Күмэч, күмэч, мин синэ ашыйм!
— Аю, аю! Син мине ашама! Мин сиңа жыр
жырлыым:

Мин күмэч, күмэч!
Мин эбидэн киттэм.
Мин бабайдан киттэм.
Мин куяннан киттэм.
Мин бүредэн киттэм.
Мин аюдан да киттэм.

Күмэч тэгэри-тэгэри китэ.

Мэнэ каршыга хэйлэкэр төлкэ килэ.

Күмэч шатлана, төлкегэ ышана (доверяется).

Ул жырлый башлай:

Мин күмәч, күмәч!
Мин әбидән киттәм.
Мин бабайдан киттәм.
Мин куяндан киттәм.
Мин бүредән киттәм.
Мин аюдан киттәм.
Мин төлкедән дә киттәм.

— Жыр бик матур, ләкин мин начар ишетәм.
Минем борыныма утыр һәм кычкырып жырла әле!

Күмәч төлкә борынына (на нос) утыра һәм
жырлай башлай. Ә хәйләкәр төлкә күмәчне ашый.

6. Инсценируйте сказку «Колобок».

81 нче дәрес

Проверь себя!

1. Расскажи о своей семье.

2. Ты накрываешь стол. Скажи, какие приборы тебе нужны.

3. Узнай у друга, любит ли он треугольник, бэлиш, кыстыбый.

4. Представь, что к тебе пришли гости. Как ты их встретишь, как пригласишь в дом? Как ты будешь их угощать? Составь диалог. Разыграйте его с соседом по парте.

5. Дополни диалог. Разыграйте его с соседом по парте.

— ...?

— Мин койма́к ярата́м. Э син?

—

6. Поблагодари маму за вкусный обед. Скажи, что суп очень вкусный.

7. Попроси брата:

— дать тебе чай, ложку;

— поставить молоко в холодильник;

— помочь маме.

8. Реши ребус.

, , . .

, . ,

Л

. , , ,

ШӘҺӘРДӘ ҺӘМ АВЫЛДА

 82–83 нче дәрәсләр

1. Текстны укы. Шәһәрдә нәрсәләр бар?

Безнең шәһәр

Мин шәһәрдә яшәм. Безнең шәһәр бик матур. Анда кибетләр, музейлар күп. Урамнар зур, чиста, киң. Анда автобуслар, трамвайлар, машиналар йөреләр. Шәһәрдә метро да бар.

анда — там

киң — широкий

2. Составь вопросы к тексту упражнения 1.

3. Прочитай и выдели предложения, которые соответствуют содержанию текста.

Мин шәһәргә барам. Шәһәрдә урамнар зур, чиста. Шәһәрдә кешеләр күп. Шәһәрдә кибетләр бик күп. Шәһәрдә мәктәпләр күп.

4. Конкурс на лучшего рассказчика текста «Безнең шәһәр».

5. Спиши предложения, вставляя нужные окончания.

Мин (ка́я?) шәһәр... барам.
(ка́йда?) шәһәр... яшим.
(ка́йдан?) шәһәр... кайтам.

6. Шәһәрдә кайсы транспорт йөри?

7. Жәмләләрне укып, аларга сорау куй.

Азат белән Олэг автóbуста баралар. Малайлар музейга баралар. Алар — дуслар.

 8. Составь диалог по содержанию текста упражнения 1.

 9. Жавап бир.

— Син кайда яшисең?

—

— Шәһәр нинди?

—

— Урамнар нинди?

—

84–85 нче дәресләр

1. Прочитай текст и расскажи его содержание.

Казán шәһәрэ

Мэнә Казán Кремлэ. Анда Кол Шәриф мәчетэ бар. Ул биэк, матур, яңа. Ә мэнә бу бина — Благовещение соборы. Ул да бик матур. Кремльгә бик күп кунаклар килә.

мәчэт — мечеть

биэк — высокий

2. Рәсемдә нинди биналар күрәсең?

3. Расположи предложения по содержанию текста упражнения 1.

Кремльгэ бик күп кунаклар килэ. Ә мәнә бу бина — Благовещение соборы. Анда Кол Шәриф мәчете бар. Мәнә Казан Кремле. Казан — бик матур, зур шәһәр.

4. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков названия достопримечательностей города Казани.

— бик зур һәм матур.

— яңа, матур мәчет.

5. Прочитай предложения, вставляя вместо точек нужные окончания.

Мин Казан... барам.

Мин Казан... яшим.

Мин Казан... кайтам.

6. Придумай предложения с названием своего города (деревни) по образцу упражнения 5.

7. Дополни диалоги, поговори с соседом по парте.

а) — Син Казанда яшисеңме?

— Юк, Казанда яшәмим.

— Ә кайда яшисең?

—

- ә) — Әйдә Казанга барáбыз.
 — ... ?
 — Әйе, Казán — матúr шәһэр.

 86–88 нче дәресләр

 1. Сүزلәрне дәрес укыйсыңмы?

авыл [а°wы́л]

яратам [йа°ратáм]

янында [йа°нында́]

жиләккә [жиләккэ́]

коенабыз [қойо́набыз]

чаңгы [ча°ңгы́]

2. Текстны укы һәм аңа исем бир.

Мин авылда яшым. Авылны бик яратам. Авыл янында урман бар. Без кыш көне чаңгы, чанá шуáбыз, хоккэй уйныйбыз. Жәй көне жиләккэ барáбыз, су коенабыз, балык тотáбыз. Авылда күңелле, рәхәт.

3. Найди в тексте предложения о данных предметах.

4. Шурале перепутал порядок слов в самом длинном предложении текста. Исправь его ошибку.

Без жәй көнө тотáбыз балык, барáбыз жыләккэ, коенáбыз су.

5. Шурале опять ошибся. Помоги ему исправить ошибку.

Без жәй көнө шуáб! уйныйбыз.

Без кыш көнө жыябыз, су коенáбыз.

6. Расскажи содержание текста упражнения 2.

7. Прочитай и перескажи содержание текста о Мусе Джалиле.

Мусá Жәли́л — герóй-шагы́йрь.
Ул — Советлár Союзы́ Героé. Мусá
Жәли́л балалáр өчén «Әтэч», «Куя́н»,
«Маэма́й», «Кечкенé дусларгá»
шигырьлэрén язá.

8. Сорауларга жавап бир.

- 1) Мусá Жәліл кем ул?
- 2) Ул нинди шигырьлэр язá?

9. Шигырьне укы.

Әтәч

Таң атá бугáй,
Әтәч кычкыра:
— Кикри-күк!
Кикри-күк!
Йә сузып кына,
Йә бик еш кына:
— Кик-ри-күк!
Кик-ри-күк!

Мусá Жәліл

сузып — протяжно

еш — часто

10. Шигырьне укы. Ошаса, ятла.

89 нчы дәрес

Проверь себя!

1. Расскажи о своём городе (о своей деревне).

2. Спроси у друга:

- живёт ли он в деревне;
- был ли он в Казани.

3. Перескажи содержание текста «Казан шәһәре».

4. Ты хочешь узнать, где аптека, стадион, школа. Как ты спросишь?

5. Рәсемнәргә туры килгән (соответствующие) жөмлөләрне тап.

1) Мин трамвайда барам.

2) Мин троллейбуста барам.

3) Мин автобуста барам.

6. Сорауга җавап бир. Шүрәле кая бара?

Әлмәт

-гә

Казан

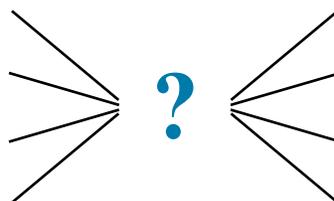
-га

Минзәлә

-кә

Лаеш

-ка

7. Прочитай и дополни диалог.

- ... ?
- Мин Казанда яшым.

90–91 нче дәресләр

1. Рәсемгә кара. Бу киёмнәр ничек атала?

 2. Бу сүзләргә дәрәс укыйсыңмы?

Сарафан [сарафáн], чалбар [ча°лбáр], итэк [итэ́к],
читек [читэ́к], бияләй [бийәлэй], калфак [қа°лфáқ],
түбәтәй [түбәтэй].

3. Напиши названия одежды во множественном числе.

 4. Допустим, у тебя нет свитера, шарфа. Сообщи об этом маме, попроси их купить.

5. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков нужные слова.

Алсý төс яратá. Аңá   кирéк.

Нáдя төс яратá. Аңá   кирéк.

Сáша төс яратá. Аңá   кирéк.

 6. Запомни!

10 — ун	50 — иллé
20 — егермé	60 — алтмы́ш
30 — уты́з	70 — житмéш
40 — кыры́к	80 — сиксéн
90 — тукса́н	

 7. Дополни диалоги.

- 1) — ... ?
— Әйé, бүрék бар.
— ... ?
— 100 сум.
- 2) — ... ?
— Әйé, миңá күлмэк кирéк.
— Сиңá нинди төс ошы́й?
— ... ?

92 нче дәрес

1. Вспомни!

минэм күлмәгэм, сарафаным
синэң күлмәгэң, сарафаның
аның күлмәгэ, сарафаны

2. Диалогны рольләргә бүлеп укыгыз, сөйләшегез.

— Дилэрэ, синэң күлмәгэң бик матур. Ул миңа ошый.

— Рәхмэт, Айгэл. Синэң дә сарафаның матур.

— Рәхмэт, Дилэрэ.

3. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков слова, вместо точек — окончания.

Без әниэм белән кибет... барáбыз. Кибет...
киемнэр күп. Без кибет... , сатып алáбыз.

4. Расскажи содержание текста упражнения 3.

5. Диалогларны укыгыз һәм үзара сөйләшегез.

а) — Сәләм, Кóля!

— Сәләм, Дамír!

— Син кáя барáсың?

— Кибеткá.

— Нэрсә алáсың?

— Миңа яңа гáлстук кирék.

- ә) — Әні, әйдә кибеткә барáбыз.
— Кызым, нәрсә кирәк?
— Минәм матур күлмәгем юк. Мәктәптә бәйрәм булá.
— Ярый, кызым.

 6. Позови маму сходить в магазин (на стадион, в театр).

93–94 нче дәресләр

1. Текстны укы.

Матур киемнәр

Бүгән Айгөл әтисе, әнисе белән кибеткә барá. Айгөлгә күлмәк һәм итәк кирәк.

Менә алар кибеттә.

— Апá, безгә матур күлмәк кирәк, — диде Айгөл.

— Бездә күлмәкләр бик күп. Сиңá нинди төс ошый?

— Зәңгәр күлмәк бармы?

— Бар. Менә кáрагыз.

— Кызым, сиңá бу күлмәк килешá.

— Рәхмәт, әниәм.

Айгөлгә күлмәк сатып алáлар. Айгөл шатланá.

әнисе белән — с мамой

менә — вот

килешá — подходит

шатланá — радуется

 2. Разыграйте диалоги из текста «Матур киемнәр».

! 3. Запомни!

ә — а:

Минем яшел күлмәгем юк, ә зәңгәр күлмәгем бар. —
У меня нет зелёного платья, а синее платье есть.

ләкин — но:

Мин зәңгәр күлмәк яратам, ләкин минем зәңгәр
күлмәгем юк. — Я люблю синее платье, но у
меня нет синего платья.

4. Продолжи предложения, вставляя вместо точек слова.

- 1) Мин кибеткә барам, ләкин акчам
- 2) Яшәл күлмәк матур, ләкин ул
- 3) Зәңгәр күлмәк бар, ә яшәл күлмәк

Сүзләр: юк, аз, кечкенә

5. Давайте поиграем. Во время игры нельзя произносить слова **әйе**, **юк**, **ак**, **кара**.

«Әйе», «юк» димә,
«Ак», «кара»га тимә!

- Әтиәң сиңа акча бирә. Нәрсә аласың?
- Күлмәк алам.
- Күлмәк аласыңмы?
- Алам.
- Нинди күлмәк?
- Яшәл.
- Бу күлмәгәң нинди?
- Кызыл.
- Ак бит.
- Түгел, кызыл.

 95–96 нчы дәресләр

1. Рәсемгә кара һәм әйт: кибеттә нәрсәләр бар?

Ашамлыклар кибетэ

 2. Диалогларны укыгыз һәм үзара сөйләшегез.

- а) — Әйттегез әле, сөт ничә сум торá?
— 50 сум.
— Миңá икэ пакéт сөт бiрегез әле.
— Икэ пакéт сөт 100 сум торá.
- ә) — Кóля, син нэрсэ алáсың?
— Мин туңдырмá алáм.
— Ул ничэ сум торá?
— 20 сум. Ә син нэрсэ алáсың?
— Мин сок алáм.

3. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков слова, вместо точек — окончания.

1) Вәсимнэң әнисе аш пешерэ. Әни... , , , кирэк. 2) Рөстәмнэң әбисе пешерэ. Әби... , , , кирэк. 3) Гүзәлнэң әтисе ботка пешерэ. Әти... , кирэк.

 4. Диалогны укыгыз, үзара сөйләшегез.

- Лилия кызым, кибеткә бар эле.
- Ярый, барам. Ә нәрсә кирәк?
- Ипи, сөт ал эле.
- Ярый, әнием.
- Мә сиңа 100 сум.

5. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков слова.

Без апам белән барабыз. Сатучыдан сорыйбыз. Кибеттән , алабыз. Без өйгә кайтабыз. Әни безне мактый.

 6. «Кибеттә» темасына диалог төзе. Иптәшен белән сөйләш.

7. Расскажи содержание текста упражнения 5.

Проверь себя!

1. Вспомни названия одежды и запиши.

 2. Сделай комплимент однокласснику по поводу одежды.

3. «Матур киёмнәр» текстының эчтәлеген сөйлә.

4. Тәржемә ит.

1) У меня есть красивое платье. 2) У меня нет красивого платья. 3) Мама покупает мне новые сапоги.

 5. Узнай:

— есть ли в магазине огурцы (дыня, свёкла, морковь);

— сколько стоит хлеб (сахар, масло, катык).

6. Поиграйте в игру:

«Әйе», «юк» димә,

«Ак», «кара»га тимә!

7. Прочитай предложения, вставляя вместо рисунков слова, вместо точек — окончания.

Әби тәмлә пешер... . Без дә әби...

булыш... . Мин кибет... , алып кайт... .

 бик тәмлә бул... .

1. Текстны укы.

Жәй житә

Менә жәй життә. Кояш кыздыра, урамда эссә. Бакчада, урманда сары, зәңгәр, кызыл чәчәкләр үсә. Күбәләкләр оча.

Жәйгә каникуллар башлана. Жәй көнә балалар лагерда, авылда ял итәләр, су коеналар, зурларга булышалар, бакчада эшлиләр.

жәйгә — летний

ял итәләр — отдыхают

зурлар — взрослые

су коеналар — купаются

2. Научись выразительно читать текст упражнения 1.

3. Поставь вопросы к предложениям из упражнения 1.

4. Рәсемгә кара һәм әйт: кем нишли? Бирелгән сүзтезмәләре (словосочетания) кулланып сөйлә.

Сүзтезмәләр: су коенá, бакчада́ эшли́, урманга́ бара́, футбол уйна́й.

5. Диалогларны дәвам ит.

а) — Кóля, син урамга́ чыга́сыңмы?

—

— Ә көн нинди?

—

ә) — Кóля, көн жылымы?

—

— Син урамга́ чыга́сыңмы?

—

6. Задайте друг другу вопросы по содержанию текста «Жәй житә».

7. Диалогларны укы. Дустың белән сөйләш.

а) — Рәши́т, син кани́кулда кáя бара́сың?

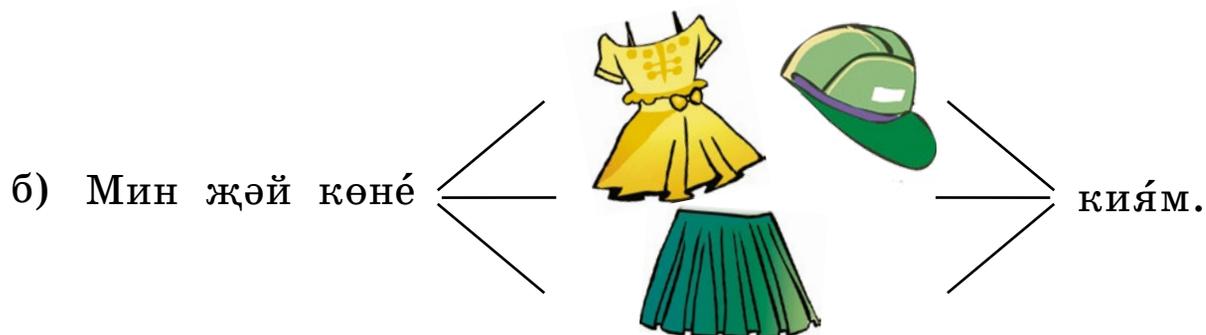
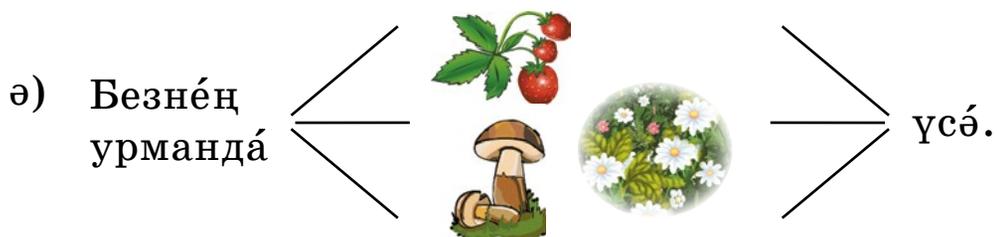
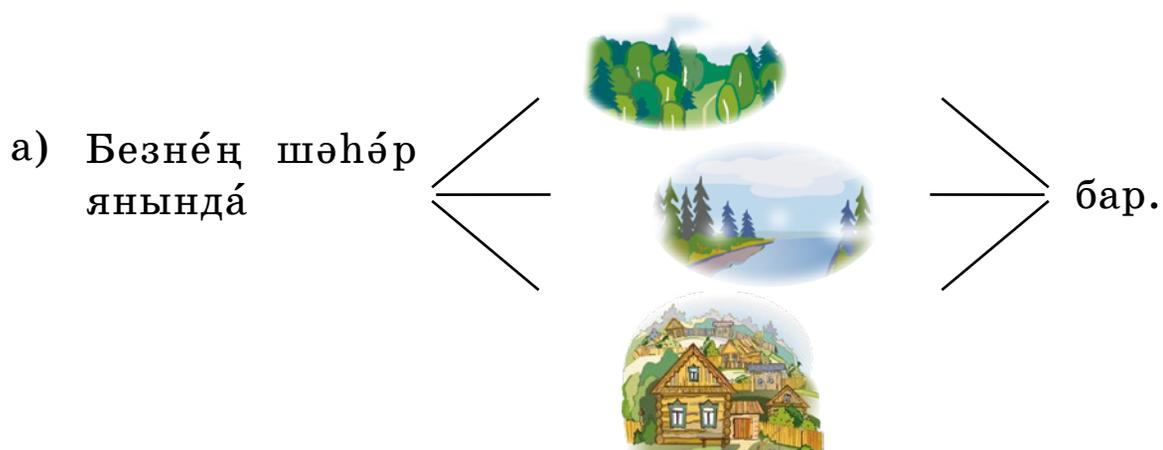
— Мин Арчага́ барам.

— Ә син кáя бара́сың?

— Мин әни́ һәм әти́ белән Казанга́ барам.

- ә) — Лэна, сезнең бакча бармы?
- Безнең бакча бар.
- Анда чөчөклэр үсөме?
- Әйе, бакчада кызыл, зәңгәр чөчөклэр үсө.

8. Рәсемнәр урынына сүзләр куй һәм укы.

Сүзлек

А

абый — старший брат, дядя

авыз — рот

авыр — тяжело; тяжёлый;
трудно; трудный

авырта — болит

авырый — болеет

ага — течёт

агач — дерево

аз — мало

ай — месяц

ак — белый

акбур — мел

акча — деньги

акыллы — умный

ала — берёт

алар — они

аларга — им

аларны — их

аларныц — у них

алма — яблоко

алтмыш — шестьдесят

алты — шесть

альяпкыч — фартук

анда — там

аннан соң — потом

аны — его, её

аныц — его, её

аңа — ему, ей

апа — старшая сестра, тётя

арыслан — лев

ат — лошадь

атна — неделя

ачы — горький

аш — суп

аша — через

аша — ешь, кушай

ашамлык — продукт

ашата — кормит

ашый — ест, кушает

аю — медведь

аяк — нога

Ә

әби — бабушка

әзерли — готовит

әйбәт — хорошо; хороший

әйе — да

әйтә — говорит

әкият — сказка

әкрэн — медленно;

медленный

эни́ — мама
этэ́ч — петух
эти́ — папа
эчэ́ — кислый

Б

баба́й — бабушка
бал — мёд
бала́н — калина
баллы́ — сладкий
балы́к — рыба
бака́ — лягушка
бакча́ — сад, огород
бар I — есть
бар II — иди
бара́ — идёт
барма́к — палец
баса́ — встаёт
баш — голова
башкала́ — столица
башлана́ — начинается
ба́би — младенец
ба́бкэ́ — гусёнок; утёнок
ба́йрэ́м — праздник
ба́лэш — ба́лиш
ба́рэңгэ́ — картофель
без — мы

безга́ — нам, к нам
безне́ — нас
безне́ц — наш
белэ́н — с
бер — один
бетэ́ — заканчивается,
завершается
бетерге́ч — ластик
бие́к — высоко; высокий
бий — пляшет, танцует
бик — очень
билге́ — отметка
бирэ́ — даёт
бит I — лицо
бит II — страница
бит III — ведь
биш — пять
бишле́ — пятёрка
бияла́й — варёжка, варёжки
боз — лёд
боза́у — телёнок
болы́н — луг
боры́н — нос
ботка́ — каша
бо́ек — великий
бо́тен — весь
бу — это
була́ — бывает

булыша́ — помогает
бура́н — буран, вьюга
бүгён — сегодня
бүләк — подарок
бүләк итә — дарит
бүрэ — волк
бүрэк — шапка

В

вакы́т — время

Г

гаилэ́ — семья
гөбәдия́ — губадия
гру́ша — груша

Д

дару́ — лекарство
дәрес — урок
дәфтэр — тетрадь
дөрес — правильно
дуңгы́з — свинья
дүрт — четыре
дүртлэ́ — четвёрка
дүшәмбэ́ — понедельник

Е

егерме́ — двадцать
ел — год
елáн — змея
ел фасылы́ — время года
елга́ — река
елмая́ — улыбается
ера́к — далеко

Ж

жава́п — ответ
жава́п бирé — отвечает
жәнлэ́к — зверь
жидé — семь
жил — ветер
жилэ́к — ягода
жимлэ́к — кормушка
жир — земля
житé — наступает
житмéш — семьдесят
жомга́ — пятница
жөмлэ́ — предложение
жылы́ — тепло; тёплый
жырлы́й — поёт
жылыта́ — греет
жыештыра́ — убирает,
прибирает
жыя́ — собирает

З

зэңгёр — синий
зинһар — пожалуйста
зур — большой
зурлар — взрослые

И

ижэк — слог
икé — два
икелé — двойка
иллé — пятьдесят
ипí — хлеб
иртэн — утром
иртэнгé аш — завтрак
исэнме(сез) — здрав-
ствуй(те)
исém — имя
ит — мясо
итэк — юбка
итэк — сапог, сапоги
иң — самый

Й

йоклы́й — спит
йокыда́н то́ра — встаёт
с постели
йомша́к — мягкий
йомырка́ — яйцо
йөггерé — бежит, бегаёт
йөзé — плывёт, плавает
йөз — сто

К

каба́к — тыква
кабатлы́й — повторяет
кавы́н — дыня
каз — гусь
казы́й — копает
ка́йда? — где?
кайтá — возвращается
ка́йчан? — когда?
каплы́й — покрывает,
закрывает
кара́ — чёрный
кара́ карга́ — грач
карбы́з — арбуз
карлыга́н — смородина

каршылы́й — встречает
кары́й — смотрит;
ухаживает
кат — этаж
кашы́к — ложка
ка́я? — куда?
ка́бестэ́ — капуста
каэ́ф — настроение
ка́жэ́ — коза
ка́рзы́н — корзина
кем? — кто?
ке́мгэ́? — кому?
ке́мне? — кого?
ке́мнең? — кого? чей?
ке́мнеке? — чей?
кер — заходи, входи
керэ́ — заходит, входит
керергэ́ мөмкы́нме? —
можно войти?
керпé — ёж
кечкенé — маленький
кешé — человек
кибéт — магазин
киенé — одевается
киéп кары́й — примеряет
килэ́ — приходит,
идёт (сюда)
килешé — идёт, подходит
(об одежде)

китэ́ — уходит
киң — широкий
кирэ́к — нужно, надо
кита́п — книга
кич — вечер
кичкэ́ аш — ужин
ки́ч белэ́н — вечером
ки́я — надевает
коелá — осыпается
коенá — купается
колáк — ухо
колы́н — жеребёнок
котлы́й — поздравляет
кош — птица
коя́ш — солнце
көз — осень
көлá — смеётся
көн — день
көндэлéк — дневник
көндезгé аш — обед
көндéз — днём
көрэшé — борется
көтэ́ — ждёт
көчлé — сильный
куé — густо, густой
кул — рука
кулъяулы́к — носовой
платок
куркá — боится

курка́к — трусливый
куя́ — ставит, кладёт
куя́н — заяц
күбәләк — бабочка
күгәрчән — голубь
күз — глаз
күнегү — упражнение
күңелле — весело; весёлый
күп — много
кыз — девочка
кыздыра́ — печёт (солнце)
кызыклы́ — интересно;
интересный
кызы́л — красный
кыйба́т — дорого; дорогой
кыр — поле
кыры́к — сорок
кыш — зима
кы́ш көне — зимой
кыя́р — огурец

М

макты́й — хвалит
мала́й — мальчик
мату́р — красиво; красивый
ме́нә — вот
менә́ — поднимается
миләш — рябина

мин — я
минé — меня
минéм — мой, у меня
миңа́ — мне
монда́ — здесь
муéн — шея

Н

на́рсәне? — что?
на́рсәнең? — чей?
на́рсәгә? — чему?
ни́нди? — какой?
ни́шли? — что делает?
ни́шләде? — что сделал?
ни́шләмәде? — что
не сделал?
ни́чә? — сколько?
ни́чәнче? — который?
ни́чек? — как?
ни́ өчен? — почему?
нокта́ — точка

О

оекба́ш — носок, носки
озы́н — длинный
он — мука
оны́к — внук, внучка

торá — встаёт; стоит;
живёт
тотá — ловит
төзэтé — исправляет
төлкé — лиса
төн — ночь
төс — цвет
тугáн — родной
тугáн көн — день рождения
тугы́з — девять
тукра́н — дятел
тукса́н — девяносто
тукталы́ш — остановка
туца́ — замерзает, мёрзнет
туп — мяч
түбэтáй — тюбетейка
түгэрэ́к — круглый
түгел — не, ни
түли́ — платит
тыры́ш — старательный
тыңлы́й — слушает

У

уén — игра
уенчы́к — игрушка
уйны́й — играет
укучы́ — ученик
укый́ — учится; читает

укыта́ — учит
укытучы́ — учитель
ул — он
ун — десять
уналты́ — шестнадцать
унбе́р — одиннадцать
унби́ш — пятнадцать
унду́рт — четырнадцать
унжидé — семнадцать
уникé — двенадцать
унéч — тринадцать
унсигéз — восемнадцать
унтугы́з — девятнадцать
уңга́н — умелый
уңы́ш — урожай
урма́н — лес
урынды́к — стул
уса́л — злой
ут — свет, огонь
уты́з — тридцать
утыра́ — сидит
уяна́ — просыпается

Ү

үлэ́н — трава
үлчи́ — взвешивает,
измеряет
үрдэ́к — утка
үсá — растёт

Э

эз — след
элгэч — вешалка
энэ — младший брат
эрэ — крупный
эри́ — тает
эссэ — жарко; жаркий
эт — собака
эчэ — пьёт
эш — работа
эшли́ — работает

Ю

юа́ — моет
юк — нет
юма́рт — щедрый
юына́ — умывается

Я

ява́ — идёт (снег, дождь)
яз — весна
я́з кәне — весной
язá — пишет
якшáмбе — воскресенье
якы́н — близко; близкий
я́л итә — отдыхает

я́л кәне — выходной
ялка́у — ленивый
ямьлэ́ — прекрасно;
прекрасный
яна́ — горит
янында́ — возле, около
яңа́ — новый
Яңа́ ел — Новый год
яңгы́р — дождь
яратá — любит
ярма́ — крупа
ятá — лежит
яулы́к — платок
яфра́к — лист
яфра́к яра́ — распускает
листья
яхшы́ — хорошо; хороший
яшэ́л — зелёный
яшелчэ́ — овощи
яши́ — живёт

ЭЧТӨЛӨК

Без мөктөпкө барабыз

1–2 нче дәрестөр	4
3–4 нче дәрестөр	6
5–6 нчы дәрестөр	8
7–8 нче дәрестөр	11
9–10 нчы дәрестөр	14
11–12 нче дәрестөр	16
13 нче дәрестөр	18
14–15 нче дәрестөр	19
16–17 нче дәрестөр	21
18–19 нчы дәрестөр	22
20–21 нче дәрестөр	24
22–23 нче дәрестөр	25
24–26 нчы дәрестөр	27
27–29 нчы дәрестөр	30
30–31 нче дәрестөр	32

Көзгө уңыш

32–34 нче дәрестөр	34
35–36 нчы дәрестөр	36
37–39 нчы дәрестөр	38
40–41 нче дәрестөр	40
42–43 нче дәрестөр	42
44 нче дәрестөр	44

Кыш килә

45–46 нчы дәресләр	45
47–48 нче дәресләр	47
49 нчы дәрес.....	49

Бәйрәмнәр

50–51 нче дәресләр	50
52–53 нче дәресләр	52

Мин чисталык яратам

54–56 нчы дәресләр	54
57–58 нче дәресләр	56
59–60 нчы дәресләр	58
61–62 нче дәресләр	59
63–65 нче дәресләр	61
66–67 нче дәресләр	62
68–69 нчы дәресләр	64

Безнең гаилә

70–71 нче дәресләр	67
72–74 нче дәресләр	68
75–77 нче дәресләр	71
78–80 нче дәресләр	72
81 нче дәрес	76

Шәһәрдә һәм авылда

82–83 нче дәресләр	78
84–85 нче дәресләр	80
86–88 нче дәресләр	82
89 нчы дәрес.....	84

Кибеттә

90–91 нче дәресләр	86
92 нче дәрес	88
93–94 нче дәресләр	89
95–96 нчы дәресләр	91
97–98 нче дәресләр	93

Жәй

99–102 нче дәресләр	94
---------------------------	----

Сүзлек	97
---------------------	----

Учебное издание

Хайдарова Роза Закиевна
Ахметзянова Гульназ Магсумзяновна

ТАТАР ТЕЛЕ

2 класс

Учебник для образовательных организаций начального общего образования

Группа разработчиков учебно-методического комплекта

Авторы *Р.З. Хайдарова, Г.М. Ахметзянова*

Продюсер проекта *А.М. Ганиев*

Руководитель проекта *А.Т. Низамеева*

Художественный руководитель *С.В. Куатров*

Вёрстка *Д.И. Бариев, Е.Б. Шарапова*

Технический руководитель *И.М. Низаметдинов*

Редакторы *Ф.Ш. Ахметзянова, Г.М. Ахметзянова, И.А. Закиев*

Художники *А.Р. Ромашова, Н.К. Авдеева*

Соответствует требованиям СанПиН 2.4.7.1166-02 «Гигиенические требования к изданиям учебников для общего и начального профессионального образования».

Подписано в печать 15.09.2025. Формат 84×108^{1/16}. Бумага офсетная. Гарнитура «Школьная».

Печать офсетная. Уч.-изд. л. 6,5. Тираж экз. Заказ №

Татармультфильм.

420124, г. Казань, ул. Сулеймановой, 5.

www.tatarmultfilm.ru

Отпечатано в соответствии с предоставленными материалами в типографии

ООО «ЛД-ПРИНТ»

196643, Россия, Санкт-Петербург, Колпинский р-н, пос. Салёрный,

ш. Петрозаводское, д. 6, стр. 6. Тел. (812) 462-83-83,

e-mail: office@ldprint.ru

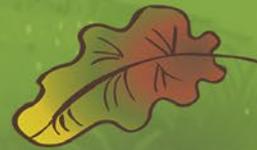
Татармультифильм
разрабатывает и выпускает:

- учебники,
- мультимедийные пособия,
- методические пособия,
- рабочие тетради,
- художественно-анимационные издания,
- интерактивные приложения.

www.tatarmultfilm.ru

Дополнительные материалы по изучению татарского языка и литературы для классных и внеурочных занятий на сайте **www.balarf.ru** (**www.бала.рф**).

4
Пәнжешәмбе

5
Жомга

6
Шимбә

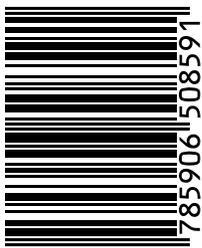

7
Якшәмбе

ISBN 978-5-906508-59-1

9 785906 508591

ИЗДАТЕЛЬСТВО
«Татармультифильм»